

Dimitrie Cantemir, deschizător de drumuri în cultura română și mondială **PAG.2**

Săptămâna Limbii Italiene **PAG.5**

O viață inimitabilă **PAG.6**

PIAZZA ROMANA un nou început

IOANA GROSARU

Președinte - Asociația Italianilor din România-RO.AS.IT.

După o perioadă de întrerupere, timp în care am depășit și o pandemie, ziarul/revista **Piazza Romana** revine în forță, cu o nouă înfățișare și un suflu nou, tineresc.

De ce tineresc? Pentru că noul colectiv, complet schimbat, va avea în componență mai ales tineri, mai ales spirite care privesc cu optimism și dorință de a oferi cititorilor speranțe și bucurii, atunci când se vor regăsi în rândurile scrise în paginile publicației.

Ziar bilingv al Asociației Italianilor din România – RO.AS.IT., a avut inițial apariție lunară, cu un tiraj mic, și se adresa în primul rând membrilor asociației, din țară și din București. Ziarul în formatul vechi poate fi găsit, de altfel, pentru cei curioși, și online pe site-ul www.roasit.ro.

Inițiativa de a relua **Piazza Romana** a fost preluată cu mult entuziasm din partea tinerilor. S-a constatat lipsa unei publicații de gen, cât și dorința lor de a se implica într-o activitate care să le dea posibilitatea exprimării personale, cât și de a stabili legături și a primi răspunsuri cât mai pertinente și directe de la diferite persoane, din medii profesionale diverse și, mai ales, cu identități diferite.

Ne dorim ca **Piazza Romana** în format nou să fie o platformă media care să ofere informații din domeniul cultural, social, educațional româno-italian și italo-român, fără implicare politică, menită să vină în întâmpinarea intereselor de actualitate a cât mai multor cititori.

Contăm pe vechiul și trainicul parteneriat pe care Asociația Ita-

lienilor din România – RO.AS.IT. îl are cu Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, precum și pe colaborarea cu Universitatea „Dimitrie Cantemir” din Târgu Mureș și cu alte universități din țară, pentru deschiderea către mediul academic, ce va da garanție viitorului publicației, prin atragerea și implicarea profesorilor și studenților din universități și instituții școlare.

Dorința noastră, a partenerilor, a editorilor, cât și a colaboratorilor, pe care o vom pune în practică, este diversitatea conținutului, corecta informare și calitatea fiecărui număr, care să atragă interesul cât mai multor cititori și să facă plăcere!

Drum bun și viață lungă,
Piazza Romana!

PIAZZA ROMANA un nuovo inizio

Dopo un periodo di pausa, in cui è stata superata anche una pandemia, il giornale/rivista **Piazza Romana** torna rinvigorito, con un aspetto e uno spirito nuovo, giovane.

Perché giovane? Perché il nuovo collettivo, completamente riorganizzato, comprenderà soprattutto giovani, soprattutto spiriti animati dall'ottimismo e dal desiderio di offrire ai lettori speranze e gioia, quando si ritroveranno tra le pagine della pubblicazione.

Il giornale bilingue dell'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. inizialmente ha avuto frequenza mensile, un tiraggio ridotto e si rivolgeva innanzitutto ai membri dell'associazione, di tutto il paese e di Bucarest. Per chi ne fosse curioso, il giornale nel suo vecchio formato può essere consultato anche online, sul sito www.roasit.ro.

L'iniziativa di riprendere **Piazza Romana** è stata accolta con molto entusiasmo dai giovani. È stata constatata l'assenza di una pubblicazione di genere, insieme anche il loro desiderio di implicarsi in un'attività che desse loro la possibilità di esprimersi in modo personale, di creare legami e riceve risposte quanto più pertinenti e dire...

Vorremmo che **Piazza Romana** nel suo nuovo formato fosse una piattaforma media in grado di offrire informazioni di natura culturale, sociale, legate al mondo dell'istruzione romeno-italiana e italo-romena, senza implicare la politica, destinata a soddisfare gli interessi attuali di quanti più lettori.

Contiamo sul vecchio e duraturo partenariato che l'Associazione degli Italiani di Romania

– RO.AS.IT. ha con l'Università “Ștefan Cel Mare” di Suceava, come anche sulla collaborazione con l'Università “Dimitrie Cantemir” di Târgu Mureș e con altre università del paese, per un'apertura verso lo spazio accademico che garantirà il futuro della pubblicazione, grazie alla partecipazione di docenti e studenti provenienti da università e istituti scolastici.

Il *nostro* desiderio, quello dei partner, degli editori e dei collaboratori, che intendiamo realizzare, è offrire diversità nei contenuti, una corretta informazione e un'elevata qualità in ogni numero, per richiamare l'attenzione di quanti più lettori e perché sia un piacere per tutti!

Buon viaggio e lunga vita,
Piazza Romana!

ANDREI BREABĂN

DIMITRIE CANTEMIR

deschizător de drumuri
în cultura română și mondială

La 1 august 1714 fostul Voievod al Moldovei Dimitrie Cantemir a primit diploma de membru al *Societas Scientiarum Brandenburgica*, Academia din Berlin de mai târziu, fiind primul român care accede într-un for științific internațional. Priceput diplomat și om politic, dar mai ales un cărturar desăvârșit, avea bogate cunoștințe de istorie, arheologie, genealogie, numismatică, heraldică, cartografie, sociologie, administrație, știință politică, arhitectură, medicină, geografie, folclor și etnografie, matematică, muzică, logică, lăsând în urmă o operă impresionantă, expresie a umanismului renascentist care l-a influențat. Prin moștenirea pe care ne-a lăsat-o, a fost cea mai reprezentativă personalitate culturală a românilor din secolul al XIII-lea, scrierile sale stând la baza Școlii ardelene și a altor curente culturale și științifice de mai târziu.

Fiu al Domnului Moldovei Constantin Cantemir și a Anei Bantaș, a treia soție a Voievodului, Dimitrie Cantemir s-a născut la 26 octombrie 1673, fiind dat de tatăl său la dascăli renumiți, între aceștia fiind călugărul cretan Ieremia Cacavelas, cunoscut teolog poliglot, filosof și predicator, care studiasse la universitățile din Leipzig și Viena. Își va continua educația la Înalta Poartă unde, în anul 1688, va fi trimis să garanteze pentru credința tatălui său, după cum era obiceiul otomanilor. Dornic de învățătură, a frecventat cele mai alese școli din capitala

Imperiului Otoman, între care și Înalta Școală a Patriarhiei din Istanbul unde va învăța turca, persana, araba, italiana, pe lângă greaca și slava veche pe care le știa de acasă. Fire plăcută și un bun interlocutor, el leagă cu ușurință prietenii nu numai în lumea culturală ci și în cea imperială de la Istanbul, făcându-se în scurt timp cunoscut în cele mai înalte cercuri ale aristocrației otomane. Și-a găsit prieteni apropiați atât în rândul unor diplomați de seamă de la reprezentanțele țărilor Europene pe lângă Înalta Poartă cât și în rândul unor prestigioase personalități politice, culturale, științifice și clericale, fiind preocupat atât de cultura europeană cât și de cea orientală, mai ales turco-otomană, care a început

să-l captiveze încă din tinerețe.

Viitorul cărturar va trăi un moment de răscruce la moartea tatălui său, când se întoarce în țară și spre surpriza lui, este ales domn de boierii și curtenii de la Curtea Domnească din Iași, fiind îmbrăcat în caftan de către un aga al marelui vizir care tocmai se afla în Moldova cu treburi împărătești. Domnește mai puțin de o lună, (29 martie – 18 aprilie 1693), deoarece sultanul nu îl recunoaște și numește ca Voievod al Moldovei pe Constantin Duca, susținut din umbră de Constantin Brâncoveanu. Întors la Istanbul, își continuă studiile la Academia Patriarhiei Ecumenice, afiliată Universității de la Padova, unde a luat lecții de geografie, anatomie, muzică și religie. Aici a avut

ca profesori pe marele maestru Es'ad Efendi și matematicianul turc Saadi, cu care își perfecționează mai ales cunoștințele de limbă turcă. La Istanbul și-a construit un palat unde a locuit cu familia sa.

În 1697 face parte din suita marelui vizir Elmas Mehmed, pe care îl însoțește în bătălia de la Zenta din Serbia (10 septembrie 1697), unde cei 50 000 oșteni austrieci conduși de Eugen de Savoia au zdrobit oastea otomană care număra peste 100.000 de oșteni, o experiență unică pentru tânărul intelectual, care îi va servi la scrierea viitoare sale lucrări „Creșterea și descreșterea Imperiului Otoman” și îl va împinge în războiul turco-rus când va fi din nou Voievodul Moldovei.

După două perioade scurte de domnie a fratelui său mai mare Antioh (1696-1700; 1705-1707), pe care l-a ajutat împreună cu Patriarhul de Ierusalim Hrisant Notara să înființeze Academia domnească din Iași, la 23 noiembrie 1710 a fost investit ca Voievod al Moldovei, sultanul având nevoie de el mai ales pentru a-l supraveghea pe Constantin Brâncoveanu din Țara Românească, pe care îl suspecta de legături cu Imperiul Țarist, dușman înverșunat al otomanilor. Ajunge la Iași în 10 decembrie, fiind uns ca domn după datinile Moldovei. Dar, în loc să asculte de sultan, Dimitrie Cantemir încheie un tratat de alianță cu țarul Rusiei. Acțiunea a fost precedată de vizita la Iași a lui Petru cel Mare, care a avut loc

În 1711, ocazie cu care, plimbându-se pe ulițele înguste ale capitalei moldave, țarul a vizitat mănăstirile Trei Ierarhi și Sf. Nicolae Domnesc și a rămas impresionat de frumusețea lor.

Semnarea Tratatului are loc la Luțk (Ucraina de azi) la 13 aprilie 1711, el fiind redactat integral de Dimitrie Cantemir și acceptat fără modificări de Petru cel Mare și de ministrul său, contele Golovkin. În cele 17 articole tratatul stipula că Dimitrie Cantemir va rămâne domn pe viață, scaunul Moldovei urmând să fie transmis pe cale ereditară, afară de cazul în care un urmaș de-al său se va dezice de credință sau de prietenia cu Imperiul Țarist. Se mai prevedea retrocedarea către Moldova a cetăților Chilia și Cetatea Albă, cât și a Tighinei și Buceagului, luate samavolnic de turci. Numai în aceste condiții Dimitrie Cantemir a acceptat să intre în război alături de ruși, sperând că și de astă dată se vor resimți slăbiciunile coruptei armate otomane, cum a perceput-o în războiul turco-austriac la care a luat și el parte în 1697.

Decizia Voievodului nu a fost primită bine nici de o parte a boierimii din Moldova. Cu toate strădaniile sale de a pune capăt disensiunilor dintre diferitele grupări de boieri rivale, acțiunile întreprinse nu i-au reușit, resimțindu-se și în continuare anarhia care își făcea prezența în rândul aristocrației din Moldova. Un exemplu în acest sens a fost momentul în care Voievodul a informat boierii despre alianța sa cu țarul Rusiei. Fără să respecte autoritatea Domnului, vornicul lordache Ruset, același care în urmă cu câțiva ani l-a urcat pe scaunul tatălui său, îi spune în față:

- Te-ai cam grăbit, Măria ta, cu chematul Moscalilor!

Pesemne că vestea a ajuns și la Poartă, care a știut să o valorifice în interesul ei. Este posibil să fi fost una din cauzele înfrângerii de la Stănilești, localitate aflată în ținutul Fălciu pe Prut, unde uriașa armată adusă aici de marele vizir Mehmed Pașa a zdrobit oștile rusești și moldovenești, fapt care l-a făcut pe Dimitrie Cantemir să părăsească definitiv Moldova și să se stabilească în Rusia țaristă. Și-a luat familia și ce a putut din averea personală și a părăsit

lașul în 16 iulie 1711 însoțit doar de câțiva din oamenii săi de încredere, între care hatmanul Ion Neculce, marele ban Savin Zmuncilă, marele paharnic Gheorghită Mitre, marele portar lordachi Aristarh, marele comis Pavel Rugină, vornicul Ilie Abaza, serdarul Mogâlde, etc. Trece grăbit Jijia pe la Popricani, pentru a nu fi prins de turci sau de ceva trădători care de obicei apar în astfel de momente, fie tentați de dorința de a primi o răsplată însemnată, fie mânați de ură sau de tot felul de nemulțumiri de care tocmai atunci își aduc aminte. Face joncțiunea cu țarul Petru cel Mare la Semeni (raionul Ungheni de azi), oamenii păstrând și azi amintirea întâlnirii celor doi mari oameni ai vremii lor, ridicând acolo un monument numit de popor „Zamka” (fortificație, în limbajul vechi moldovenesc, termen de origine slavă).

Cu toate insistențele marelui vizir de a-l pedepsi pe moldoveanul răzvrătit, țarul refuză să i-l predea și îl ia cu el la Moscova împreună cu boierii și oștenii care l-au însoțit. Din cei 12 ani cât a trăit în Rusia, primii i-a petrecut pe întinsele moșii dăruite de Petru cel Mare în provinciile Kursk și Seva, apoi la Moscova, unde va fi consilierul secret al țarului pentru problemele Orientului, obținând și iertarea din partea sultanului prin prietenii săi, reprezentanții diplomați ai Franței și Olanda pe lângă Poarta Otomană. Se spune că domeniile lui Dimitrie Cantemir au devenit un adevărat stat moldovenesc în inima Imperiului Țarist, fiind înconjurat de oșteni care l-au urmat în pribegie, administrate și lucrate de boieri și țărani moldoveni. Cel mai reprezentativ dintre ele a fost satul Dmitrovsk de lângă Harcov, care i-a preluat numele, rebotezat Dmitrovsk de țarina Ecaterina a II-a.

În scurta perioadă de domnie pe care a avut-o, Dimitrie Cantemir întreprinde unele măsuri menite să ducă la slăbirea puterii marii boierimi prin un sistem de reforme în favoarea păturilor so-

ciale sărace. Încă de la urcarea pe tron a redus „birul steagului” (dare ce se plătea când venea un Domn nou), desființarea de-seatinei (zeciuala pe stupi), a dat privilegiul pentru breasla mișeilor calici din Roman, pentru breasla cioclilor din Iași și alte bresle meșteșugărești, reluarea unor mănăstiri bogate închinat Patriarhiei din Ierusalim (Bistrița, Tazlău, Probota), reforme militare prin oferirea de danii și alte avantaje tinerilor recrutați din rândul claselor mici și mijlocii, reușind să înființeze șapte sau opt unități militare, etc.

Ajuns pe pământurile întinsei Rusii, Dimitrie Cantemir se dedică întru totul activității scriitoricești și cercetării științifice în domenii extrem de diversificate, de la muzică până la logică și filozofie. A fost primul care susține cu

argumente latinitatea limbii și a poporului român pe pământul vechii Dacii, *Hronicul a vechimei romano-moldo-vlahilor* devenind lucrarea de referință a Școlii Ardelene și a mișcării pașoptiste din cele trei țări române. Scrisă inițial în latină apoi tradusă de autor în română, ea redă istoria strămoșilor noștri de la Traian până la al doilea descălecat. Alte lucrări reprezentative ale eruditului cărturar român sunt:

- „*Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea sau Giudețul sufletului cu trupul*”, scrisă sub influența dascălului său, Ieremia Cacavelas, încă pe când se afla la Istanbul. A fost tipărită la 30 august 1698 în română și greacă, prin grija fratelui său Antioh Vodă, socotită a fi prima carte românească de gândire religioasă în care autorul susține superioritatea omului asupra celorlalte forme de viață.

- „*Icoana de nezugrăvit a științei sacrosante*”, scrisă în anul 1700 sub influența lui Francis Bacon, lucrare în care autorul face legătura între știință și religie, fiind o adevărată capodoperă a gândirii filozofice din acea vreme.

- „*Istoria ieroglifică*” scrisă la Istanbul în anii 1703-1705, roman politico-social și autobiografic care prezintă o luptă alegorică între două principii reprezentate de Corb și Inorog, socotită a fi o capodoperă a începuturilor literaturii române în acest domeniu.

- „*Istoria Creșterii și descreșterii Imperiului Otoman*”, scrisă în latină în perioada 1714-1716, tradusă și publicată ulterior în engleză, franceză și germană, o adevărată antologie a istoriei Imperiului Otoman în care marele cărturar prezintă viața a 19 sultani începând cu întemeietorul Imperiului, Osman, până la Ahmet al III-lea, contemporan cu autorul.

- „*Descriptio Moldaviae*”, a fost scrisă în latină în anii 1714-1716 când se afla în Rusia, la cererea Academiei din Berlin din care făcea deja parte. Este o altă lucrare de referință a autorului, fiind prima prezentare a Moldovei din punct de vedere al istoriei, geografiei, demografiei, etnografiei, structură și psihologie de neam și chiar cartografie. A fost tradusă mai întâi în germană de F. Redslob (1769-1770) și publicată de Anton Friedrich Büsching sub titlul *Beschreibung der Moldau*, iar în română apare la Mănăstirea Neamț, în anul 1825, sub titlul de „*Scrisoarea Moldovei*”, ediția a II-a, manuscrisul original aflându-se la Biblioteca Națională din Paris.

- „*Historia moldo-vlachica*” (*Istoria moldo-valahă*), lucrare scrisă tot la cererea Academiei din Berlin, în aceeași perioadă cu „*Descrierea Moldovei*”, cu referire la originea comună a românilor din Transilvania, Moldova și Țara Românească.

- „*Scurtă povestire despre stărpirea familiilor lui Brâncoveanu și a Cantacuzinilor. Memorii către Petru cel Mare*”, scrisă în limba rusă sub titlul: *Kratkoe skazanie ob iscorenenii Brankovanovoi i Kantakuziînii familii*, singura variantă în care s-a păstrat în original.

- „*Vita Constantini Cantemyrii, cognomento senis, Moldaviae Principis*”. Viața lui Constantin Cantemir poreclit cel Bătrân, domnul Moldovei, scrisă în anii 1716-1718 în limba latină;

- „*Monarchiarum physica examinatio* (*Cercetarea naturii monarhiilor*);

- „*Ioannis Baptistae Van Helmont*;

- *Physices universalis doctrina*, scrisă între anii 1700-1704, a fost dedicată misticului flamand Van Helmont.

- „*Collectanea Orientalia*” (*Colecția orientală*), a fost scrisă în Rusia, între anii 1722-1723 și cuprinde cercetări ale autorului cu privire la curiozități din Orient, între care Zidul Caucazian al lui Alexandru Macedon, vestigiile persane din Marea Caspică, etc.

- „*Sistema religiei mahomedane*”, scrisă în latină: *Systema de religione et statu Imperii turcici*; tradusă în rusă de Ivan Ilinski: *Kniga sistima ili sostoianie Muhammedanskiia relighii*, a fost scrisă în anul 1722, când autorul se afla la Sankt Petersburg. „*Systema de religione et statu Imperii turcici*”

tratează viața și obiceiurile musulmanilor, iar pe deasupra, Dimitrie Cantemir a tradus Coranul în limbile rusă și latină.

- „*Compendium universae logices institutiones*, scrisă în 1701, este o lucrare de filosofie din tinerețe dedicată sistemului de logică generală;

- „*Cartea științei muzicii (Kitab-i-musiki)*”; „*Kitab-ul musiki eb-jed* (*Carte de notație muzicală*), a fost scrisă la Istanbul între anii 1705-1709, în limba turcă. Pe lângă prezentarea teoretică a cunoștințelor despre muzica otomană laică și religioasă, lucrarea conține și 365 de melodii, între ele fiind compoziții otomane, folclor din Moldova și 20 creații proprii. Între ele și cele mai cunoscute și răspândite compoziții turcești, *Aria dervişilor*, prin care Dimitrie Can-

temir a intrat în istoria muzicală a Turciei ca fondator al muzicii laice sub numele de *Cantemiroglu* (fiul lui Cantemir), primind titlul de pașă cu trei tuiuri (ceilalți domni aveau două tuiuri) de la sultanul Ahmed al III-lea, un mare susținător al artelor.

La cererea țarului, Dimitrie Cantemir s-a implicat în cartografierea Rusiei, folosind sistemul Mercator, hărțile întocmite de el aflându-se în prezent în Arhiva Cabinetului lui Petru cel Mare de la Petersburg. Tot în Rusia a făcut prima tipografie mobilă cu caractere persane, expusă în prezent la Oxford. A fost socotit de istoricul rus Dmitri Bantâș-Kamenskii (1788 - 1850) drept „cel mai învățat bărbat în Rusia din timpurile lui Petru cel Mare. Cunoștințele lui vaste în limbile

persană, arabă și turcă, veselie desăvârșită în conduită și convorbiri i-au atras iubirea tuturor societăților a căror podoabă a fost.”

A sfârșit din viață la 21 august 1723, în satul său Dmitrovsk (azi Dmitrovsk--Orlovski) în urma unei crize de diabet, fiind înmormântat într-o criptă din biserica „Sf. Nicolae” din Moscova, construită după planurile sale. Prin strădania unui alt erudit al neamului nostru, Nicolae Iorga, în 1935 osemintele îi sunt aduse în țară, și de atunci se odihnesc în Biserica Trei Ierarhi din Iași. Pe lespeda de mormânt a fost scris:

„*Aici, întors din lungă și pregreaua pribegie înfruntată pentru libertatea țării sale, odihnește Dimitrie Cantemir, domn al Moldovei*”.

LECT. UNIV. DR. CIPRIAN POPA

Responsabil Specializarea *Limba și Literatura italiană*

Limba și literatura italiană

la Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării, Universitatea „Ștefan Cel Mare” din Suceava

Studiul limbii italiene a debutat în anul 2002, în cadrul Facultății de Litere și Științe ale Comunicării, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, odată cu primele cursuri facultative și opționale de limba italiană. În anul 2006, a fost înființată specializarea *Limba și Literatura română – Limba și Literatura italiană*, apoi în 2013 *Limba și Literatura franceză – Limba și Literatura italiană*, iar în 2020 *Limba și Literatura engleză – Limba și Literatura italiană*. De asemenea, există și specializarea, unică în cadrul universităților din România, *Conversie Limba și Literatura italiană*, care oferă posibilitatea profesorilor absolvenți să poată preda limba italiană în urma absolvirii acestui program de conversie profesională.

Colectivul de *Limba și literatura italiană* este format din prof. univ. dr. Claudia COSTIN, lect. univ. dr. Victor CĂRCĂLE,

asist. univ. dr. Cornelia NICHI-FOR și, subsemnatul, lect. univ. dr. Ciprian POPA. De-a lungul celor 21 de ani de predare a limbii italiene la Universitatea din Suceava, colectivul de italiană s-a dedicat cu abnegație dezvoltării studiului și predării limbii italiene, printr-un proces continuu de promovare. Datorită colaborării permanente cu Institutul Italian de Cultură din București, precum și cu Ministerul de Externe Italian, studenții de la italiană au avut

oportunitatea de a face cursuri cu lectori italieni nativi, pe o perioadă de 7 ani consecutivi, prin intermediul proiectului „Laureati per l’italiano”. De asemenea, grație acordurilor bilaterale încheiate cu 7 universități din Italia (Catania, Cagliari, Bari, Torino, Pisa, Napoli, Ferrara), studenții noștri au oportunitatea de a studia pentru un semestru sau un an universitar la universitățile menționate, prin intermediul programului Erasmus+, iar stu-

denții italieni pot beneficia de aceeași experiență, alegând să vină la universitatea noastră, în fiecare an, de mai bine de 15 ani.

În cadrul Lectoratului italian, spațiu creat și amenajat cu multă pasiune și dăruire pentru studenții noștri, colectivul de italiană organizează și activități extracurriculare, cum ar fi: *Le Giornate del Film italiano*, *L’italiano musicale*, *La Prova della Cucina italiana*, precum și *Canti natalizi*, un spectacol de colinde în limba italiană organizat în luna decembrie.

Cu speranța unui drum cât mai îndelungat al studiului limbii italiene la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, contăm și pe colaborarea începută din primii ani de studiu al limbii italiene la Suceava cu Asociația RO.AS.IT., în beneficiul studenților și dezvoltării specializării *Limba și Literatura italiană*.

NICOLAE BĂCIUȚ

SĂPTĂMÂNA LIMBII ITALIENE

Am fost invitat să particip la o manifestare în cadrul „Săptămânii Limbii Italiene”, care se sărbătorește în toată lumea. Nu eram eu cel mai potrivit pentru un astfel de eveniment, dar am acceptat provocarea, măcar ca reprezentare culturală oficială...

De obicei, anulez o astfel de delimitare – de ce nu săptămâna sau săptămânul, ba chiar săptămă-viața... limbii italiene, dacă e să trecem în ludic ceea ce e foarte serios.

Despre „Ziua Limbii Române” m-am exprimat poetic, dar ferm: „Nu am crezut să ai o zi, / Dar, fie,? Căci ziua ta e cât un an,? Iar anul tău e cât o veșnicie”.

Continui să afirm că fiecare limbă trebuie sărbătorită permanent, prin felul în care e vorbită și nemurită prin arta literară, de către cei chemați cu adevărat să fie puși în slujba literaturii!

Sigur, prezența la o sărbătoare a limbii italiene te obligă, ca român, să afirmi gradul de rudenie lingvistică în care te afli, ba chiar să accepți, public, în ciuda atâtor controverse, că „de la Râm ne tragem”, după cum ne-a lăsat ca lecție despre devenirea noastră într-o ființă, în „Letopisețul Țării Moldovei”, Grigore Ureche.

Când mi-am făcut o trecere în revistă a legăturii mele cu limba italiană, am făcut și constatarea, surprinzătoare și pentru mine, că prima limbă străină pe care am învățat-o, fără să știu ce vorbesc, a fost italiana.

După primul film pe care l-am văzut în viața mea, prin 1964, „În genunchi mă-ntorc la tine”, cu Gianni Morandi, am învățat într-o variantă personală, cât a putut distinge ureche mea de copil: „Io voglio per me le tue carezze/ Sì, io t'amo più della mia vita// Ritornèrò, in ginocchio da te/ L'altra non è, non è niente per me/ Ora lo so, ho sbagliato con te/ Ritornèrò, in ginocchio da te”.

Atunci mi-am confecționat și un microfon, dintr-un capăt de

măciucă, la care cântam, când nu mă auzea nimeni, visând să devin cântăreț, melodia lui Gianni Morandi.

La ceva vreme după aceea, dar tot în copilărie, m-am întors la latină, învățând pe de rost „Ave Maria”, ascultând la Radio Vatican, emisiunile în limba română: „Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui Iesus. Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc, et in hora mortis nostrae. Amen”, pe care o aveam și în „Caietul de rugăciuni”, alături de celelalte pe care le spuneam în fiecare zi: „Bucură-te Marie, cea plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pânteceleului tău, Iisus. Sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi, păcătoșii, acum și în ceasul morții noastre. Amin”.

După moartea mamei, în 1970 (aveam 14 ani), l-am descoperit pe Giovanni Papini, cu *Un om sfârșit* (*Un uomo finito*), cu care am rezonat în acel moment al vieții mele. M-am simțit prăbușit în singurătate, lipsit de dragostea maternă; tot ceea ce fusese bucurie a vârstei devenise povară a vârstei, devenisem interiorizat cu asupra de măsură, refugiindu-mă în lecturi, asemenea lui Giovanni Papini.

Mottoul cărții lui, „Aici e îngropat un om care n-a putut să

devină Dumnezeu”, a devenit mesajul meu, pe care l-am scris pe o coală de hârtie pe care am pus-o, împăturită, după o grindă, în turnul bisericii evanghelice din Bistrița: „De aici s-a urcat la ceruri un om care n-a putut să devină Dumnezeu”. Nu prea îmi dau eu seama nici acum, de unde și până unde acest mesaj. Ce vroiam eu de fapt să transmit, dincolo de reverberația mottoului la *Un om sfârșit*. Eu nu vroiam să mă îngrop, nici nu vroiam să devin Dumnezeu, ci să mă înalț, îngerește, la mama mea, pe care o visam că e în Rai.

În studenție, i-a venit rândul lui Umberto Eco să intre în casa sufletului meu, grație profesorului de „comparată”, Liviu Petrescu. Prin *Numele trandafirului* (*Il nome della rosa*) intram și în lumea poeziei, de vreme ce pentru primul ciclu (*Voci în oglindă*), din cartea mea de debut, *Muzeul de iarnă* (1986), recursesem la un citat din celebrul său roman: „... a vorbit despre forța oglinzilor. Dintre care unele, după cum e modulată fața lor, pot să mărească lucrurile cele mai mărunte (și ce altceva sunt lentilele mele?), altele fac să apară imagini răsturnate sau oblice sau arată două obiecte în loc de unul sau patru în loc de două. Iar altele, ca acesta, fac dintr-un pitic un uriaș sau dintr-un uriaș un pitic.”

- Isuse Cristoase! Am spus. Deci acestea sunt aparițiile despre care spun unii că se ivesc în bibliotecă”.

Dar ceea ce constituise o piatră de încercare pentru căutările mele fusese *Opera deschisă* (*Opera aperta*) a lui Umberto Eco, prin care încercam să-mi lămuresc înțelegerea operei literare, între estetică și axiologie.

A venit, într-o succesiune impusă de profesorul Liviu Petrescu, și Dino Buzzati, cu *Deșertul tătarilor* (*Il deserto dei Tartari*), și am intrat în horă prin fascinația unui coleg, Mircea Bența, care era la română-italiană, și care a făcut apologia romanului.

Pentru hrana poetului din mine, rămăsese însă Giuseppe Ungaretti, Salvatore Quasimodo, Eugenio Montale, intrați deja în circuitul limbii române, grație unor traducători de elită.

Anglofil fiind, n-am făcut parte foarte mare literaturii italiene, dar ea n-a lipsit niciodată de la masa mea de bucate. Ba, m-am mai și trezit cu poeme traduse nu doar în italiană, ci și în... latină.

Dacă tot suntem în contextul sărbătoririi limbii italiene, nu pot să trec peste dorința arzătoare pe care am avut-o, de a sărbători alături de mai mulți mureșeni Ziua Limbii Române la Roma, la Columna lui Traian. O „legiune” română a mărșăluit în 2019, în costume populare, încât, odată ajunși la Columnă, s-a spus că și noi, asemenea lui Badea Cârțan, în 1896, păream niște daci coborâți de pe columnă.

Rămânem, așadar, coborâți din același fruct și limba română și cea italiană, surori, care ne poartă prin lume, dar care ne îndeamnă să călătorim și în adâncurile ființei noastre și în adâncurile istoriei, pentru a ne cunoaște mai bine, pentru a ști cu adevărat cine suntem și încotro ne îndreptăm!?

ANTONIO RIZZO

O VIAȚĂ INIMITABILĂ

La 1 martie 1938, **Gabriele D'Annunzio** murea în vila sa cea mare din Gardone Riviera, pe malul minunat al Lacului Garda: avea o vârstă considerabilă, pentru acea vreme, 75 de ani, fiind născut la 12 martie 1863, la Pescara, în Abruzzo. Vila în care a murit – villa di Cargnacco, acum **Vittoriale degli Italiani** [Nota traducătorului: Reședință – muzeu al tuturor italienilor, în sinteză, codul de identificare al spiritului victorios al italienilor], este un important monument memorial, precum și muzeu, unde se păstrează totul despre D'Annunzio; dar vom reveni asupra acestui subiect. Deocamdată, este suficient să spunem că poetul – **il Vate**, așa cum era definit de oameni și așa cum îi plăcea să fie numit, adică „profetul” sau „zeul protector al Italiei” – se retrăsese într-un fel de schit, încă din anul 1921, din cauza dezacordurilor politice cu guvernul italian (dar vom reveni și asupra acestui lucru), rămânând acolo până la moartea sa.

Abruzzo, la acea vreme, și pentru încă o lungă perioadă de timp, era o regiune foarte săracă și înapoiată. Practic, din Abruzzo și din Campania adiacentă, începea sudul „înapoiat” al Italiei, cu toate problemele sale vechi de secole (dar aceasta este o cu totul altă poveste), iar Pescara nu era orașul plăcut și plin de viață care este acum, ci doar un târg de pescari. Cu toate acestea, Gabriele va rămâne întotdeauna puternic legat de pământul său, precum și de orașul său, trăind cu nostalgia lor. Oricum, erau departe de vilele și conacele de lux în care îi va plăcea să trăiască întreaga sa viață și, mai ales, de Cargnacco, cu vederea magică spre Lacul Garda.

Dar să revenim la descrierea pe scurt a profilului nostru, atât cât este suficient să ne apro-

piem – doar să ne apropiem – de omul D'Annunzio. Numele său patern era *Rapagnetta*, dar însuși tatăl său își dăduse seama cât de deprimant și destul de caraghios era acel nume de familie; prin urmare, și-a luat legal numele de familie al unui unchi – adică D'Annunzio – pe care l-a transmis fiului său. Un fiu căruia îi plăcea să se semneze întotdeauna „d'Annunzio”, cu litera „d” mică, pentru a-și da o aparență nobiliară.

Prin urmare, D'Annunzio, după ce a absolvit liceul, deși nu a avut niciodată un titlu universitar (abia mai târziu a primit o diplomă *honoris causa* în literatură) a devenit scriitor, poet, jurnalist, dramaturg, luptător militar, erou de război, om politic, deputat al Regatului Italiei, a primit o mulțime de decorații și premii: o medalie de aur și cinci de argint pentru acte de vitejie militară, trei cruci pentru merite de război. A fost chiar și numit, el, care avea doar permis de observator de avion dar nu și de pilot, general al Forțelor Aeronautice Regale. Era fascinat de uniforme și avea multe, ca erou de război, în diferitele specialități ale forțelor armate și cu gradele – majoritatea onorifice – care i-au fost atribuite treptat. De asemenea, el a fost distins de către regele Italiei cu titlul de Prinț de Montenevoso. Era

un muncitor neobosit, aproape compulsiv. Dar Gabriele „prințul” a fost și agent de publicitate, ceea ce astăzi numim „creator de sloganuri și de mărci de produse pentru întreprinderile comerciale”. *„Puține sunt produsele industriei italiene care se nășteau, de la mobilă la textile, de la mașini la aviație, de la parfumuri la lichioruri, până și la ape minerale și laxative, pentru care să nu fi inventat nume sau sloganuri lirico-publicitare, bine ritmate și bine plătite.”* (Maurizio Serra, op.cit.).

Gabriele era mult prea pasionat de succesul personal și de viața de lux. Destul de repede a fost considerat, și pe bună dreptate, pe lângă un literat de succes, și un bărbat frivol, hedonist, estetic, „chefliu”, cozeur strălucit, „dandy” rafinat și, în consecință, și un afemeiat incorrigibil. A avut multe amante, chiar și din rândul femeilor celebre și din înalta societate, dar, ca și Casanova, nu era prea reținut nici cu chelnerițele și femeile care făceau parte din diverse medii sociale; a locuit în multe reședințe de lux, a purtat multe haine frumoase, dar a acumulat și multe datorii. Îi plăcea să călătorească, frecventa cluburi exclusiviste unde se făcea scrimă, fiind un scimer priceput; adora ogarii și întreținea vreo zece în același timp. Odată cu el s-a născut adjec-

tivul „dannunzian”, iar stilul său de viață a avut o influență profundă asupra stilului de viață al multor italieni. „Crezul” său era că viața însăși ar trebui să fie o operă de artă și că propria sa existență ar trebui să fie o „viață inimitabilă”. Și, ca un narcisist ce era, se lăsa fotografiat cu plăcere – în îmbrăcăminte civilă sau în uniformă – în posturi și atitudini foarte studiate: există multe zeci de fotografii care au scopul de a scoate în evidență „supra-omul”, dorind să fie icoana vie a acestuia. Ne vom reîntoarce la aceste aspecte ale personalității lui Gabriele, care era, așa cum s-a înțeles deja, o personalitate complexă, un om care nu se poate să nu te fascineze. Și știa asta. Deja, când era în viață, persoana și acțiunile sale deveniseră obiectul unui adevărat cult și au fost în centrul unei admirații și emoții intense și răspândite, și nu doar în Italia, ci și în Europa cultă și cosmopolită.

„Era mândru de statura sa modestă care era aceeași cu a unor celebri contemporani, de la Wagner la Barrès, de la Chaplin la Lawrence de Arabia, până la Freud [...]. Livretul său militar indică înălțimea de 1,64 m. În realitate era puțin mai mică [...] chipul unui heruvim perfect [...] șazece de kilograme de nervi și mușchi, de energie, de sănătate de fier, toate susținute, până la capăt, de avântul plin de vitalitate [...].

Bărbatul și-a făcut întotdeauna din propria viață un joc de noroc, luând-o cu asalt, amestecată cu senzații, contradicții incurabile și de nestăpânit. Nu era niciodată satisfăcut, rareori era mulțumit de el însuși, în ciuda aparențelor; fără să se liniștească vreodată, pândeau tot ceea ce îi putea oferi fiecare zi, fiecare oră. În fața unui refuz,

era furios, gata să explodeze, deoarece doar provocarea îl incita. Făcut pentru a devora existența cu simțurile și cu stiloul, indiferent de prețul pe care trebuia să-l plătească pentru sine și pentru ceilalți, atrăgea atenția, chiar dacă nu întotdeauna și respectul, precum fenomenele naturii, care se desfășoară în afara oricărui cod moral: viața, acest „dar teribil al lui Dumnezeu”, [...] nu oferă destindere și nici tihnă. [...]

Bianco come la neve, benché amasse l'aria aperta, riserva alla propria pelle attenzioni da fanciulla, e se non conobbe i discutibili vantaggi del 'lifting', profumi, filtri e cosmetici non avevano segreti per lui. La fronte alta, volitiva, il naso dritto contrastato con 'lo sguardo e la bocca così deboli, completamente abbandonati alle fatalità e alle passioni'. I riccioli d'oro che sua madre ripassava con un pettine sottile se ne andranno presto; ma la calvizie precoce gli servirà e farà del proprio cranio lucido un 'must' di eleganza virile per gli italiani, fieri solitamente della loro capigliatura ondulata. L'esteta, il superuomo, il modello di stile, il cui guardaroba uguagliava quello del principe di Galles, futuro Edoardo VII, oggi ci fanno sorridere, come si sorriderebbe di un vecchio cicisbeo che voglia far colpo su una ragazzina di provincia. [...] Verso i sessant'anni, è ancora un uomo in forma.

Alb ca zăpada, deși îi plăcea în aer liber, acorda propriei sale piei o atenție precum o femeie tânără și, dacă nu cunoștea avantajele discutabile ale „lifting-ului”, parfumurile, băuturile considerate magice și produsele cosmetice nu reprezentau secrete pentru el. Fruntea înaltă, puternică, nasul drept în contrast cu „privirea și gura atât de senzuale, ~~era~~ complet lăsate în voia sorții și a pasiunilor”. Buclele aurii, pe care mama sa le pieptăna cu un pieptene subțire, vor dispărea curând; dar chelia prematură îl va ajuta și va face din craniul său lucios un „must” de eleganță virilă pentru italieni, de obicei mândri de părul lor ondulat. Estetul, supraomul, modelul de stil, al cărui dulap era asemănător cu cel al prințului de Wales, viitorul Edward al

VII-lea, ne fac să zâmbim astăzi, așa cum am zâmbi în cazul unui filfizon bătrân care vrea să impresioneze o fetiță de provincie. [...] Spre vârsta de șaiszeci de ani, el este încă un bărbat în formă.

(Maurizio Serra, op. cit.)

Jurnalismul, activitate cu care începe să lucreze, [...] prezintă doar un teren de pregătire pentru scris. Gabriele este deja poet, agil și variat în imagini și ritm, și deja sigur pe el în expunerea subiectelor, siguranță care nu va înceta să-l însoțească până aproape de sfârșit: „Cântă imensa bucurie de a trăi, / de a fi puternic, de a fi tânăr, / de a mușca fructele pământului / cu dinți puternici și albi, vorace”. Dotat cu o memorie extraordinară (și acolo unde nu-și amintește, improvizează), poate declama ore în șir, fără să respire, despre întreaga gamă a celor mai delicate inflexiuni. Avea o afabilitate instinctivă și foarte studiată, o aptitudine de a-și face prieteni în toate mediile, literare, sportive și mondene, o putere de muncă ce a fost confundată deseori cu superficialitatea și, desigur, avea la activ o multime de cuceriri feminine care îi vor deschide toate ușile. Proiectul D'Annunzio este lansat și nu se va opri niciodată, dar această traiectorie va fi mai sinuoasă decât se poate imagina.

[...] Gabriele trăiește o viață „inimitabilă” de la început până la sfârșit, mereu variată, niciodată resemnată. Dar un astfel de program este scump și „banii ticăloși” îi alunecă printre degete: îi disprețuiește prea mult pentru a-i număra și nu are niciodată destui. [El a fost irezistibil atras de] cărțile legate într-o manieră costisitoare, (felul în care erau legate îl atrăgea uneori mai mult decât conținutul lor), țesăturile frumoase, catifeaua din abundență, mobilierul greu și pseudo-renascentist, falsurile și copiile, pietrele prețioase, florile, animalele, caii, câinii, păsările. [...] Apoi a venit pasiunea pentru mecanică și viteză: motociclete, mașini de curse, iahturi de curse, motoscafuri de război, submarine, dirijabile și mai ales avioane. [Avioanele: i-a plăcut să zboare și nu a ratat niciodată ocazia de a face

acest lucru, având în vedere că în acele vremuri avionul era încă un vehicul foarte imperfect și cu adevărat periculos. De fapt, din cauza unui accident de avion, el a riscat să rămână orb la ambii ochi, dar a pierdut ochiul drept pentru totdeauna]. Cinematograful la începuturile sale, l-a sedus pentru că era vorba de imagini în mișcare.

Povestitorul inveterat, inventatorul legendei scriitorului-pilot de vânătoare, [...] nici măcar nu are permis. Cu siguranță există în el un gust pentru lucrurile de duzină, o bulimie pentru lucrurile de mână a doua; majoritatea colecțiilor din Vittorale ar ajunge astăzi la piața de vechituri. [...] Cititor omnivor [...] scopul său va fi întotdeauna să asocieze pictura, arhitectura și muzica cu scrisul. [...] Un apetit vital [de a trăi] care străbate istoria cu pași repezi, de la Belle

Epoque până la epoca lui Hitler și Stalin, lasă criticii și biografii fără suflare. Gabriele va stârni întotdeauna judecăți extreme despre el, dar el nu aparținea nici celor temători, nici snobilor, îi detestă pe cei fără vigoare și îl îngrijorează conformiștii. El își manifestă elitismul fără respect, își arată cu ostentație egoismul, ca pe o virtute și o normă de viață, dar nu se închide într-un turn de fildeș, departe de evenimentele lipsite de importanță ale acestei lumi [și totuși nu s-a lăsat niciodată corupt de vreun guvern străin]. El nu a scris niciodată un rând plătit de cei puternici ai momentului, nici măcar pentru Mussolini [...]. A fost precursor și frate mai mare [datorită independenței și incoruptibilității sale] al lui Lawrence al Arabiei, Saint-Exupéry, Malraux.

(Maurizio Serra, op.cit.)

SPONSORII NOȘTRI

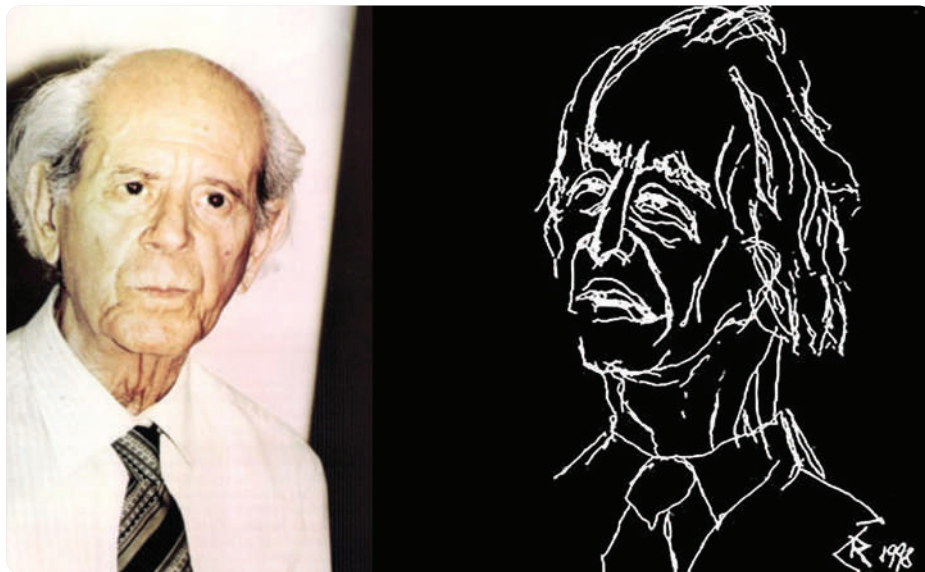
DUMITRU SÎRGHIE

Pan. M. Vizirescu, literatura italiană
și Istoria pedagogiei lui C. Narly

Între publiciștii interbelici, „ultimul gândirist”, Pan. M. Vizirescu, reprezintă, în descendența lui Nicolae Iorga, Pamfil Șeicaru, Ion Vinea, Titus Enacovici, Cezar Petrescu, Camil Petrescu și alții, profilul scriitorului, publicistului și gazetarului implicat în cele mai semnificative și acute probleme ale societății românești.

Posedând o largă știință de carte, informație literară și culturală, Pan. M. Vizirescu nu s-a oprit să selecteze și să promoveze doar cele mai importante idei privind Statul Român, cultura și civilizația acestui popor atât de marginalizat în Europa, ci a abordat și alte fenomene culturale aparținătoare altor culturi europene, așa cum o face în cronica literară intitulată „*Fernando Copechi și Mircea Rășcanu – Poezia italiană contemporană*”. El își exprimă regretul că *pentru „cunoașterea producțiilor poetice”* ale poporului român, dar și ale altor popoare, nu se întocmesc antologii și studii de specialitate, în afara unor antologii și studii sumare, care respectă doar programa școlară și a unor sporadice și neesențiale traduceri.

Invocând originea noastră latină, Pan se oprește la literatura italiană, aplaudându-l pe Bruno Manzone, care era, în acea epocă, directorul „*Institutului de Cultură Italiană*” din România. Venise cu „*sufletul Romei*” la București, un suflet asemănător celui românesc. Pledează pentru cunoașterea reciprocă a celor două literaturi, italiană și română, invocându-l pe cărturarul italian Ramiro Ortiz (istoric literar italian – 1879-1947), dar

aducându-i un elogiu și profesorului român Alexandru Marcu (1894-1955), cel care a deschis junimii române studioase ușa pentru cunoașterea culturii italiene, așa cum făcea, la Roma, în contrapartidă, profesorul Claudiu Isopescu, pentru literatura română. Vizirescu aplaudă cele două foruri academice, român și italian, căci numai așa a fost posibilă „*realizarea unor opere hotărâtoare*”, în limbile celor două națiuni latine. Amintește, în acest sens, lucrarea „*Poezia italiană contemporană*”,¹ realizată de Fernando Copechi și Mircea Rășcanu. Această lucrare reprezintă un studiu sintetic asupra operei și poezilor italieni, asupra curentelor diferitelor epoci, fiecare cu însemnătatea lor. Pan. M. Vizirescu îi vizează aici pe poezii italieni importanți ai Sec. XX, din acea perioadă, precum Carducci, Pascoli, D'annunzio, dar și pe cei care au reprezentat reacțiunea tânără împotriva tradiției, împotriva romantismului exagerat, care reprezentau curentul *Crepuscularium net*, numindu-i, în acest sens, pe Guido Gozzano, Sergio Corozini, Aldo Palazzeschi, Corrado Giovanni și Marino Moretti... Pan nu-i neglijează nici pe cei care încă mai rămăseseră de partea tradiției, un fel de gândiriști ro-

mâni, ce îmbinau vechile curente cu modernismul și anume pe Angilo Silvio, Novaro, Francesco Chiesa, Francesco Galta și Ada Negri, care au fost și „*crepusculari*”, și „*dannunziani*”. Nu sare nici peste mișcarea futuristă radicală, reprezentată de Marinetti, Giovanni Papini și Ardengo Soffici, grupare care primește, la rândul ei, replica scriitorilor italieni adepți ai restabilirii valorilor tradiționale: Antonio Baldini, Riccardo Bacchelli, Vincenzo Caldarelli și Lorenzo Montano. Pan. M. Vizirescu atrage atenția asupra lipsei din acest studiu a unor „*precizii istorice*”, fiind prea sintetic, regretând lipsa unor nume proeminente precum: Umberto Saba, Adriano Grande, Giuseppe Ungaretti.²

Cu toate aceste observații, pertinente de altfel, Pan. M. Vizirescu apreciază efortul celor doi autori, Fernando Copechi și Mircea Rășcanu, prețuiește traducerea în limba română, care se apropie de sensul și expresia intrinsecă a poeziilor antologate, îi iartă pe autori pentru micile erori, cacofonii și titluri greșite, și subliniază efortul celor doi și importanța operei lor.

Iată că Pan. M. Vizirescu, cu spiritul său universalist, trece granița României, analizând și elogiind literatura italiană, ca

semnal al preocupărilor sale culturale plurivalente.

Vorbeam despre plurivalența preocupărilor culturale ale lui Pan. M. Vizirescu și, iată, mi s-a ivit un nou prilej de a aduce și alte argumente în acest sens și anume cronica literară „*C. Narly – Istoria pedagogiei, Vol. I – Creștinismul antic, Evul mediu, Renașterea*”, apărută în „*Gândirea*”, în aprilie 1936. Scriitor, poet, prozator și publicist de primă mărime, Constantin Narly a fost profesor de pedagogie la Universitățile din Iași, Cernăuți și București.

Scrierea sa referitoare la istoria pedagogiei nu putea să-i scape atenției lui Vizirescu, care evocă rolul important pe care-l joacă pedagogia „*pentru înfăptuirea binelui*”. Pan elogiază rolul important al pedagogiei, știință cu misiune înaltă întru realitate și metodă, care contribuie decisiv la gradul de civilizație și cultură a unui popor. Critică faptul că, până la acea oră, pedagogia însemna prea multă teorie și prea puțină practică, lipsindu-i avântul spre un „*concept de viață superioară*”. Există prea mult „*abuz de speculații și prea puțină operă practică*”, spune ultimul gândirist. Sora filosofiei, pedagogia, nu trăiește doar prin speculație, acesteia fiindu-i necesară „*o armătură puternică*”, pentru a o așeza pe „*tărâmul religiei mântuirii*”. Și, iată, că profesorul Constantin Narly, de la Cernăuți, vine, prin opera sa, să reconstruiască, pe baze noi, clarificatoare, suprastructura acestei științe – pedagogia – plecând, bineînțeles, de la infrastructura existentă până atunci, creată de I.

1 „Am îmbucătățit inimă și minte /pentru a cădea în robie de cuvinte!” (Giuseppe Ungaretti – Pietate)

2 „*Fernando Copechi și Mircea Rășcanu*” – „*Poezia italiană contemporană*”, „*Gândirea*”, 18, nr. 7, sept. 1939, p. 404-405, cronică literară de Pan. M. Vizirescu.

Găvănescu și G.G. Antonescu, cel care a pornit la drum, în opera sa, cu „Pedagogia Sfinților Părinți”, apelând la Cuvântul lui Iisus, pentru afirmarea vieții spirituale: „Voi fiți dar desăvârșiți, după cum și Tată vostru cel ceresc este desăvârșit!” Pan ne vorbește, aici, despre optimismul „caracteristic și trebuitor”, despre învățăturile Sf. Vasile cel Mare, ale lui Ion Hrisostomul, Tertulian, Ieronim și Augustin, din care reiese cu claritate de aură faptul că „Din preaplinul dragostei [trebuie] să izvorască, nesilit și cu voie, învățătura”. Așadar, Pan. M. Vizirescu ne arată că pedagogia are izvoare religioase, că reprezintă un concept de „viață superioară”, pornit de către părinții și doctorii

Bisericii Creștine, prin care s-a depășit perioada întunecată a Evului Mediu, acel amestec de păgânism și creștinism, mănăstirile și școlile monahale pregătind Renașterea prin Dante, Petrarca, Enea Silvio, Leonardo Da Vinci, Michelangelo Buonarroti, prin toți cei care au tradus idealul Renașterii, scoțând științele de sub prejudecăți. Aduce cuvinte de laudă lui Constantin Narly, cel care dăruiește, prin cartea sa, lumină și clarificare în pedagogia momentului, punând lumea în legătură cu izvoarele pedagogiei, trecute prin operele strălucitoare ale lui Giovanni Dominici, Pier Paolo Vergerio, Leon Battista Alberti, Leonardo Bruni Aretini, Francesco Filelfo, Mateo Palmieri, Silvio Piccolomini, Ra-

belais și Montaigne, Erasm, Vives, toți acești cărturari pornind, în tezele lor, de la cartea tuturor adevărilor: *Evanghelia Mântuitorului*! Narly, conchide Vizirescu, „a fost un pedagog luminat și inspirat, lăsând posterității o operă valoroasă”.

Dumitru Sîrghie

3

C. Narly, „Istoria Pedagogiei”, vol. I, „Creștinismul antic, Evul Mediu, Renașterea”, apărută în „Gândirea”, aprilie 1936, cronică de Pan. M. Vizirescu.

MIHAELA MATEESCU PROFIRIU

PARINTELE MULTOR NEAMURI

AVRAAM

Avram, Avraham, Abraham ori Ibrahim "tatăl tuturor celor ce au credință" este recunoscut deopotrivă, de către evrei, creștini și musulmani.

Este singurul om, pe care Biblia îl numește, prietenul lui Dumnezeu. În Biblie, ocupa un loc important, dedicându-i-se, 15 capitole despre viața sa, iar în Coran numele său este menționat de peste 60 de ori.

Mențiunea despre credința în Dumnezeu, este pentru prima oară, legată de Avram.

Era fiul lui Terah, care era idolatru și care avea 75 de ani, când s-a născut Avram (care înseamnă "preamărit de tatăl meu").

Ei trăiau în orașul Ur al Caldeei (Mesopotamia), care corespunde Iraqului de azi și care se afla la 200 de Km de Babilon.

A trăit pe vremea lui Hamurabi, întemeietorul primului imperiu al Babilonului (secolul XVIII-lea îCh)

Povestea sa, este relatată pe larg în cartea Facerii (prima parte a Pentateuhului).

A fost contemporan cu Sem, fiul lui Noe, de la care a aflat cum au supraviețuit Potopului și

a înțeles astfel, puterea lui Dumnezeu.

Este primul din cei trei patriarhi ai Vechiului Testament.

Se spune, ca el primea mesaje de la Dumnezeu (Yahve), nu prin somn sau în viziuni ci transmise ca de la om la om.

După moartea tatălui său, Dumnezeu la îndemnat: "Ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino pe pământul pe care ți-l voi arăta Eu. Și Eu voi ridica din tine, un popor mare, te voi binecuvânta și se vor binecuvânta întru tine, toate neamurile.

Avram avea 75 de ani, când a pornit alături de soția sa Sarra (a

cărui nume înseamnă Prințesa)

Luându-l și pe nepotul său Lot, de care peste timp, s-a despărțit pașnic. Asta se petrecea în anul 1207 după Potop. Lângă Hebron, și-a ridicat corturile, la stejarul Mamvri, unde a ridicat un jertfelnic Domnului.

A biruit în lupta celor patru regi străini și l-a eliberat pe Lot, care fusese luat prizonier. La întoarcere, a fost întâmpinat de Melchisedec, regele din Salem și preot "al lui Dumnezeu prea înalt", rege al dreptății și marele rege al păcii, cel fără tată și fără mamă, fără spița de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, dar asemănat fiu-

lui lui Dumnezeu, el rămâne preot de-a pururi. El l-a binecuvântat și i-a oferit pâine și vin (este prima oară când apare aceasta ofrandă, care va fi preluată de către Iisus, în Sfânta Euharistie). Nu este de mirare, căci Iisus, a primit preoția, de la Melchisedec, despre care se vorbește prea puțin.

Ca mulțumire, Avram i-a oferit a zecea parte din pradă de război. Avram își dorea un moștenitor, dar Sara era sterilă. Atunci, Sara, i-a dat-o pe sclava egipteanca Hagar, să-i facă un moștenitor, care să fie crescut de Sara, ca fiu al ei.

Și astfel s-a născut Ismail (Itzhak), când Avram avea 86 de ani. Când a împlinit Avram 99 de ani, din nou, Domnul i-a promis că v-a avea parte de mulți descendenți și l-a anunțat că soția sa Sara, va naște un fiu.

Domnul i-a spus: "Tu ești preot în veac după rânduiala lui Melchisedec. Privește la cer și numără stelele, de le poți număra. Atât de mulți vor fi urmașii tăi." Ca semn al înțelegerii, i s-a cerut să facă circumcizie tuturor celor de parte bărbătească.

Atunci Domnul i-a schimbat numele din Avram, în Avraam (căci l-a făcut tatăl multor popoare).

Din nou, legământul este înțărît la Stejarul Mamvri, prin venirea celor Trei Îngeri, astfel Dumnezeu arătându-se, ca ființă treimică. Tot atunci, Îngerii îi spun lui Avram, că vor fi distruse, din cauza păcatelor lor, "Orașele Văii" (cinci orașe printre care Sodoma și Gomora). Singurii care au scăpat, au fost Lot cu fiicele sale.

Cei Trei Îngeri îi avertizaseră să plece din Sodoma spre munte și să nu se uite înapoi. Soția să nu a ascultat și s-a transformat în stâlp de sare.

Când Avram a împlinit 100 de ani, Sara i-a dăruit, mult așteptatul fiu, pe Isac, căruia i se face

Circumcizie a opta zi de la naștere. Totodată membri de sex masculin primeau și numele lor ebraic. Fetele își primesc numele în prima sâmbătă după naștere.

Sărbătoarea de 1 Ianuarie (la o săptămână de la Nașterea Domnului), este cea a tăierii împrejur a Domnului.

Ismail, a fost circumcis la vârsta de 13 ani și de aceea, mu-

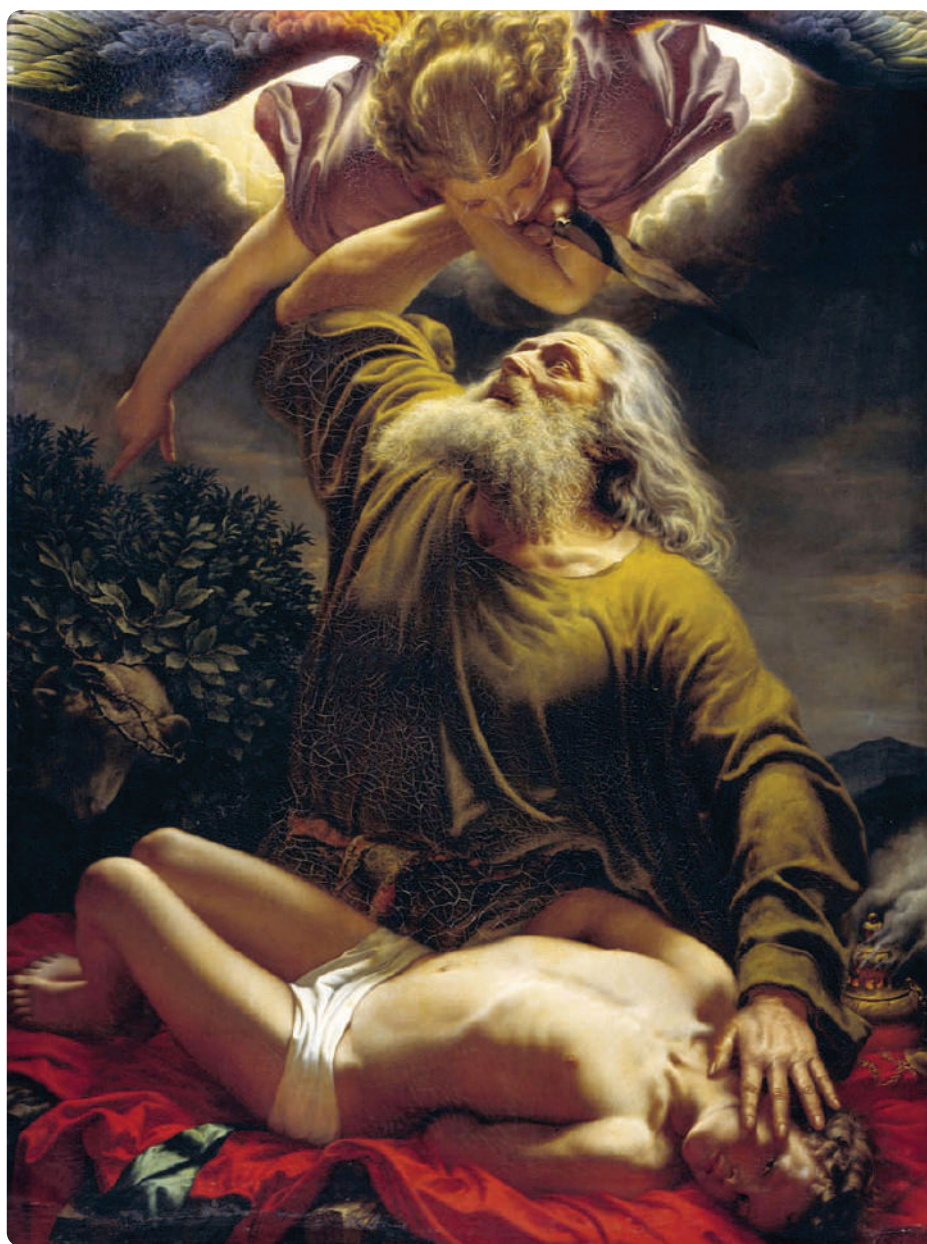
sulmanii practica circumcizia la această vârstă.

Pentru ca Ismail făcea mereu glume pe seama vârstei lui Avraam, Sara i-a cerut soțului său să-l alunge împreună cu mama sa egipteanca Hagar. Hagar a mocnit sentimente de frustrare, pe care le-a transmis și fiului său, Ismail.

Să privim înapoi spre Sara, mama lui Isac și Hagar. Se poate explica, oare, fanatismul islamist de astăzi, ca fiind perpetuu generat și întreținut, de aceasta ura primară? De aceste semințe ale răului, aparent pierdute în negura omenirii?

Avraam, întristat de plecarea lor l-a auzit pe Domnul care i-a spus: "Numai cei din Isac se vor numi urmașii tăi; dar și pe fiul acestei roabe, îl voi face neam mare, căci și el e din sămânța ta".

Ca semn al credinței sale, Domnul îi cere lui Avraam să-și jertfească fiul, pe Isac, pe muntele Moria. Sacrificiul este împiedicat de către un înger și prin aceasta, au fost oprite sacrificiile omenești care se făceau până atunci. Pe muntele Moria, s-a zidit Ierusalimul și Templul.

NECROLOG

ADRIANA SĂNDULESCU

Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. a primit cu profund regret vestea încetării din viață a doamnei arhitect Adriana Săndulescu. Publicăm aici rândurile transmise de domnul Silviu Niță, președintele Filialei Bacău a RO.AS.IT.:

În luna octombrie, membrii și asociației filialei Bacău a RO.AS.IT. s-au despărțit cu regret de unul dintre membrii fondatori, arhitect Adriana Săndulescu. Pentru activitatea desfășurată încă de la înființarea asociației, conducerea RO.AS.IT. și membrii filialei păstrează recunoștință și mulțumeste pentru implicarea

și ajutorul nemijlocit acordat de Adriana bunei desfășurări a tuturor activităților asociației. În activitatea de arhitect al orașului Bacău a dat dovadă de viziune, profesionalism, talent și dragoste de profesie. În viața de zi cu zi a fost mereu la înălțime în calitatea de soție, mamă și bunică cu doi nepoți. Ne vom aminti cu bucurie și plăcere de toate momentele frumoase petrecute împreună, în multiplele activități desfășurate cu drag de etnicii italieni și trăim cu speranța transmiterii către urmași a spiritului, voinței și aspirațiilor bunicilor și părinților veniți din Italia.

L'Associazione degli Italiani di Romania – RO.AS.IT. ha ricevuto con profondo rammarico la notizia della scomparsa dell'architetta Adriana Săndulescu. Pubblichiamo qui il messaggio trasmesso da Silviu Niță, presidente della Filiale Bacău della RO.AS.IT.:

Nel mese di ottobre, i membri e l'associazione della Filiale Bacău della RO.AS.IT. hanno detto dolorosamente addio a uno dei suoi membri fondatori, l'architetta Adriana Săndulescu. Per l'attività svolta fin dalla fondazione dell'associazione, la direzione della RO.AS.IT. e i membri della filiale nutrono grande riconoscenza e ringraziano per l'impegno e

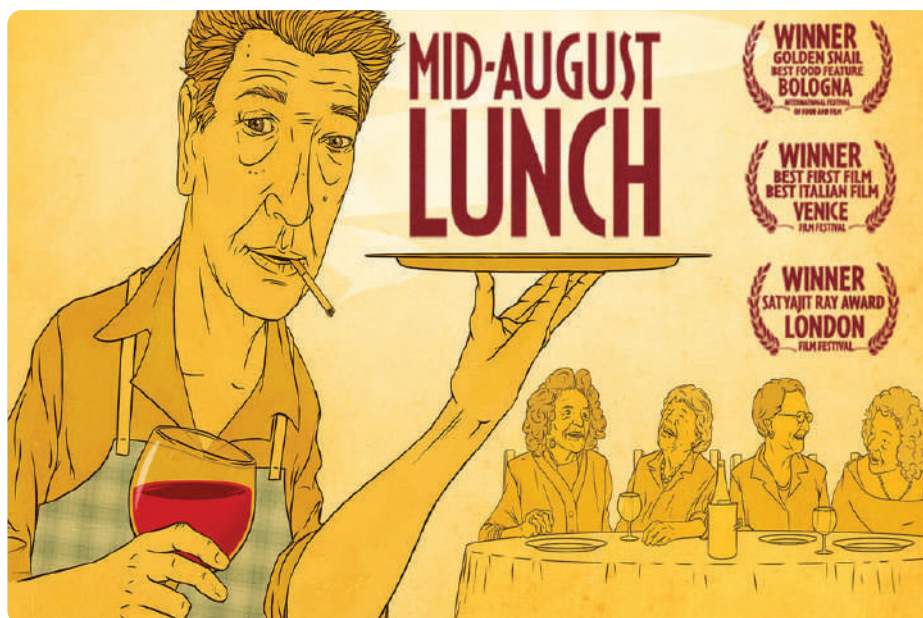
l'aiuto incondizionato fornito da Adriana per portare a buon fine tutte le attività dell'associazione. Come architetto, nella città di Bacău ha dimostrato la propria visione, la professionalità, il talento e l'amore per la sua professione. Nella vita quotidiana è sempre stata all'altezza come moglie, madre e nonna di due nipoti. Ricorderemo con allegria e piacere tutti i bei momenti passati insieme nelle numerose attività svolte con amore dai membri della minoranza italiana, e viviamo con speranza la perpetuazione ai posteri dello spirito, della volontà e delle aspirazioni dei nonni e genitori venuti dall'Italia.

MASSIMILIANO NARDULLI

„Ma che fine ha fatto la commedia italiana? Eravate tanto bravi una volta a far ridere il mondo intero...”

Quante volte l'avete sentito ripetere da amici o conoscenti cinefili sparsi per i quattro lati del pianeta terra? Spesso e volentieri avete magari anche notato un sorrisino appena accennato di compassione. Se vi è capitato almeno una volta, e siete stati un po' imbarazzati e sorpresi e magari non avete avuto la prontezza di ribattere all'istante, allora questo breve articolo vi sarà d'aiuto con il vostro futuro interlocutore pseudo-sapientone. Se invece non vi è mai successo, in questo modo avrete sempre una risposta pronta per azzittire chi parla per frasi e concetti fatti, spesso non supportati poi dalla realtà delle cose. Ed in ogni caso, se per caso non le conosceste già, avrete occasione di scoprire tre commedie italiane degli ultimi anni che vi faranno divertire, emozionare e riflettere.

In realtà, dalla seconda metà degli anni '70 in poi ci sono decine e decine di ottime commedie italiane che però solo raramente hanno avuto un percorso e un successo notevoli all'estero e nel circuito sempre più omologato dei più noti festival internazionali. Chiaramente questo non vuol dire che improvvisamente la qualità degli sceneggiatori e registi italiani sia crollata, ma che probabilmente nella bilancia della domanda/offerta internazionale siano state privilegiate altre cinematografie ed altri immaginari, diversamente da quanto succedeva in passato. D'altronde questo è piuttosto naturale e risponde a un cambiamento anche sociale e di modelli di riferimento a livello internazionale. Ma non siamo qui per discutere di questo. Vorrei dunque proporre ai nostri lettori tre commedie italiane che a mio avviso sono tre piccoli capolavori che avrebbero meritato ancora più fortuna e riscontro

a livello mondiale, nonostante i diversi riconoscimenti che hanno comunque ottenuto. Tre film che possono essere citati senza paura quando qualcuno vi chiede per l'appunto “Ma come mai non fate più buone commedie in Italia?”

Ne ho scelte solo tre, tutte uscite dal 2000 in poi. Sarebbero potute essere di più, ma ho voluto mettere in risalto tre storie geograficamente piuttosto caratterizzate, di Nord, Centro e Sud Italia, anche per poter offrire delle varianti culturali, tematiche e perché no, cinematografiche, che rappresentino bene la ricchezza culturale, storica e sociale e la grande varietà del nostro paese. Tre film diversissimi tra loro, tre tipi di commedia diversa e non banale, che non hanno timore ad avvicinarsi e giocare sottilmente anche con altri generi, ma sempre con delicatezza e garbo.

Non parleremo delle trame dei film, né tantomeno daremo troppi dettagli cinefili, lasciando al piacere dei lettori di farsi una propria idea e di godere pienamente di questi film così diversi ma così unicamente italiani.

Iniziamo dal più vecchio cronologicamente, “Dopo Mezzanotte”, di Davide Ferrario, noto regista di quel “Tutti giù per ter-

ra” che verso la fine degli anni '90 aveva rappresentato una gradevole sorpresa tra le commedie italiane, lanciando tra l'altro un giovane Valerio Mastrandrea nel suo primo ruolo importante da protagonista. Ambientato nella suggestiva atmosfera notturna della Mole Antonelliana, all'interno del Museo del Cinema, “Dopo Mezzanotte” è una commedia romantica che trasuda chiaramente da tutti i pori amore per la Settima Arte, risultando allo stesso tempo delicata e fantasiosa, legata alla realtà e fatta della stessa materia magica della pellicola cinematografica. Il film è stato presentato alla Berlinale ed ha ottenuto molteplici nomination e premi in Italia. Senza alcun dubbio, una chicca per i più cinefili tra i lettori.

Il secondo film che vi consigliamo è “Pranzo di Ferragosto” di Gianni De Gregorio, esordiente alla regia a 59 anni dopo una lunga attività di sceneggiatore. Interpretato quasi esclusivamente da attori non professionisti, ambientato a Trastevere, in una Roma vuota e assoluta alla vigilia di Ferragosto, il film è una delizia di semplicità e umanità che non può lasciare indifferenti. Presentato a Venezia, dove è stato premiato con il Leone del

Futuro per la migliore opera prima, ha ottenuto diversi premi importanti in Italia tra cui il David di Donatello e il Nastro d'Argento per il miglior regista esordiente. In Francia è stato anche un sorprendente successo di entrate nelle sale cinematografiche. Se ci sono lettori sensibili a storie che riguardano la terza età, senza esitazione questo è il film adatto a loro (e non solo).

Concludiamo con un film più recente, di cui probabilmente avrete sentito già parlare: “La Stranezza” di Roberto Andò che, con una ricostruzione storica estremamente ben curata, ci porta nella Sicilia di Pirandello intorno agli anni '20, in un mondo di piccoli teatri di provincia e di tradizioni tutte da scoprire. Commedia senza dubbio più sofisticata, interpretata da Toni Servillo e dai comici Ficarra e Picone, resta allo stesso tempo non soltanto accessibile a tutti, ma anche profondamente ancorata ad un Sud storico di cui poco si conosce. Il film ha vinto il Nastro D'Argento come film dell'anno e ha ottenuto 10 nomination e 4 David di Donatello, tra cui quello per la migliore sceneggiatura originale. Da vedere tutto d'un fiato per i nostri lettori che amano il teatro, i film in costume e l'ironia delicata.

Ecco qui dunque tre film, ma come abbiamo detto, ce ne sono molti altri, che vi offriranno una risposta pronta e baldanzosa alla fatidica domanda che abbiamo posto all'inizio: “Ma che fine ha fatto la commedia italiana?”

GEORGE IVAN

prof. limba italiană la Liceul Teoretic „Dante Alighieri” din București

L'italiano in campeggio Italiana în tabără

Insegnare, dal latino significa incidere o lasciare dei segni nella mente di qualcuno. Rileggendo le brevi impressioni che i ragazzi mi hanno scritto nell'agenda personale alla fine del campeggio, mi sono reso conto di come in quei giorni, sebbene non fossi in classe, io non abbia mai smesso di insegnare, allo stesso modo in cui loro hanno insegnato qualcosa a me... nel senso etimologico della parola: hanno inciso nella mia mente il ricordo di un sogno diventato finalmente realtà, portare i miei allievi in un campeggio di italiana.

Niente di speciale, potrebbe dire chi si sofferma a leggere queste righe. Cosa ci vuole, in fin dei conti ad organizzare una gita? Se vi dicessi, però, che i luoghi visitati sono quelli della mia infanzia e che per una strana, ma felice coincidenza, il primo giorno di campeggio ha coinciso con il mio trentesimo compleanno, capireste meglio l'emozione di chi sta scrivendo.

Sono nato e cresciuto in una parte dell'Oltenia che solo negli ultimi anni, grazie agli sforzi di alcuni compaesani, inizia ad essere promossa e a guadagnare il riconoscimento nazionale che avrebbe sempre dovuto avere: Oltenia de Sub Munte. Parliamo di una regione che gode di un patrimonio storico e naturale ricchissimo, tra chiese, monasteri, aree protette e foreste vergini, una zona la cui storia non poche

volte si è intrecciata con il nome di qualche italiano.

Il caso più celebre riguarda sicuramente Antonio Maria del Chiaro, segretario italiano del principe Constantin Brâncoveanu, fondatore del celebre Monastero di Horezu, ma non vanno ovviamente dimenticati neanche i vari artigiani o manovali che nel dopoguerra hanno lavorato attivamente nel distretto Vâlcea, come testimoniato da documenti d'epoca, italiani che i più vecchi del villaggio ricordano tuttora. Infatti, forse non a caso, gira voce che le case più belle della zona siano state costruite proprio da questi artigiani italiani.

L'intento della gita che ho organizzato insieme alla collega Ramona Volvoreanu è stato anche quello di far conoscere ai nostri allievi la storia di questi luoghi alquanto remoti se paragonati alla grande metropoli di Bucarest, ma pur sempre collegati, in maniera non facilmente intuibile, con il mondo italiano. 19 ragazzi provenienti dalle classi VII B e VII C, che studiano l'italiano come madrelingua al Liceo Teoretico „Dante Alighieri”, hanno avuto quindi l'occasione di riscoprire questo patrimonio, ma soprattutto di parlare italiano in un ambiente informale, fuori dalla classe. Così come riferito prima delle iscrizioni, il campeggio era destinato principalmente ai più bravi in italiano, in modo che le attività ideate per loro avessero

A preda, în italiană din latinescul *insegnare*, însemnând „a grava” sau „a lăsa semne” în mintea cuiva. Recitind scurtele impresii pe care copiii mi le-au lăsat în agenda personală la sfârșitul taberei, îmi dau seama că în acele zile, cu toate că nu eram în clasă, n-am încetat o clipă să predau, la fel cum și ei mi-au predat mie ceva... în sensul etimologic al lui „insegnare”: mi-au întipărit în minte amintirea unui vis devenit în sfârșit realitate, acela de a-mi duce elevii într-o tabără de italiană.

Nimic special, ar putea să spună cei ce se opresc să citească aceste rânduri. Până la urmă, ce-i așa de greu să organizezi o tabără? Dacă v-aș spune, însă, că locurile vizitate au fost cele ale copilăriei mele și că, printr-o stranie, dar fericită coincidență, prima zi a taberei a coincis cu cea în care am împlinit 30 de ani, ați înțelege mai bine emoția celui care scrie.

M-am născut și am crescut într-o parte a Olteniei care doar în ultimii ani, grație eforturilor făcute de anumiți consăteni, începe să fie promovată și să dobândească recunoașterea națională pe care ar fi trebuit să o aibă dintotdeauna: Oltenia de Sub Munte. Vorbim de o regiune care se bucură de un patrimoniu istoric și național foarte bogat, cuprinzând biserici, mănăstiri, arii protejate și păduri virgine, o zonă a cărei istorie s-a intersectat, nu de puține ori, cu numele unor italieni. Cel mai celebru caz este cu siguranță cel al lui An-

tonio Maria del Chiaro, secretarul italian al domnitorului Constantin Brâncoveanu, ctitorul celebrei Mănăstiri Horezu, dar nu trebuie bineînțeles uitați nici diverșii meșteșugari sau muncitori care în perioada interbelică au lucrat activ în județul Vâlcea, așa cum reiese din documentele de epocă; italieni pe care cei mai în vârstă din sat încă și-i mai amintesc.

De altfel, poate deloc întâmplător, se spune despre cele mai frumoase case din zonă că ar fi fost construite tocmai de acești meșteri italieni.

Scopul excursiei pe care am organizat-o alături de colega mea, Ramona Volvoreanu, a fost și acela de a-i familiariza pe elevii noștri cu istoria acestor locuri, destul de izolate în comparație cu marea metropolă a Bucureștiului, însă totuși legate, într-un fel nu prea ușor de intuit, de lumea italiană. 19 copii din clasele a VII-a B și a VII-a C, care studiază italiana ca limbă maternă la Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, au avut, deci, șansa de a descoperi acest patrimoniu, dar mai ales ocazia de a vorbi italiana într-un mediu informal, în afara sălii de clasă.

Așa cum am anunțat înainte de înscriere, tabăra se adresa în primul rând celor mai buni elevi la italiană, astfel că activitățile pe care le-am conceput pentru ei au putut avea ca scop principal acela de a-i „forța” să vorbească, cât mai mult posibil, în limba italiană.

După un drum destul de lung, ce a durat aproape 4 ore, am ajuns la

lo scopo principale di “forzarli” a parlare il più possibile in italiano.

Dopo un viaggio abbastanza lungo, durato quasi 4 ore, siamo arrivati in un ostello idilliaco sia nel nome che nelle sembianze, chiamato il Mulino dei Sogni nel villaggio di Vaideeni, poco distante dalla città di Horezu. Il parco avventura situato vicino all'ostello, ha messo a dura prova i partecipanti, che hanno comunque vinto le loro paure e sono riusciti a percorrere fino alla fine il tragitto più difficile tra gli alberi. È stato davvero emozionante vedere ragazzi di 12 e 13 anni incoraggiarsi a vicenda e fare il tifo l'uno per l'altro. Forza, ce la puoi fare, si è sentito spesso nelle ore in cui ci siamo divertiti ad arrampicarci sugli alberi e a superare gli ostacoli situati a parecchi metri dal suolo. La sera siamo passati ad attività più serie, ma non per questo meno divertenti, dato che abbiamo lavorato sul testo della canzone Bella interpretata da Jovanotti e che tutti, alla fine, abbiamo imparato a memoria.

Il secondo giorno è stato davvero intenso. Dopo gli esercizi di ginnastica mattutina proposti dalla professoressa Ramona Volvoreanu, abbiamo fatto una colazione abbondante a base di prodotti locali e siamo successivamente partiti alla scoperta dei luoghi, della storia e delle leggende che li circondano.

Dato che lì era quasi impossibile trovare una guida che parlasse italiano, ho assunto volentieri anche questo ruolo, per cui (ora lo posso finalmente confessare) ho dovuto prepararmi seriamente. Oltre ai pochi libri che avevo a disposizione, ho rivisitato i posti che mi ero proposto di vedere con i ragazzi, mi sono comportato allora come un turista qualunque, ho chiesto di avere una guida, ho fatto delle domande e ho preso appunti.

La prima tappa è stata il Complesso Museale di Măldărești, dove i ragazzi hanno avuto modo di vedere un tipo particolare di abitazione che in passato aveva principalmente un ruolo difensivo. Le “cule” sono degli edifici unici nel loro genere, che si distinguono anche dal punto di vista architettonico per le loro caratteristiche particolari. Sempre qui i partecipanti hanno sentito, ovviamente in italiano, la

storia del leggendario Maldăr, il capitano dell'armata di Michele il Coraggioso, salvato da morte certa dalla figlia del principe tataro di cui era caduto ostaggio, ma anche la storia triste e tragica dell'ex primo ministro I. G. Duca, assassinato dai legionari sul binario della stazione di Sinaia. La sua casa di vacanza, ora casa memoriale, si trova nello stesso complesso museale.

La seconda tappa è stata il Monastero di Horezu, un monumento incluso nel patrimonio dell'UNESCO, luogo di nascita dello stile architettonico peculiare del Rinascimento rumeno, uno stile che porta il nome del fondatore del monastero: lo stile brâncovenesc.

Qui ci siamo soffermati a lungo sull'analisi dell'affresco del giudizio universale e dei vari peccati rappresentati nell'inferno. Visto che ci trovavamo nel primo monastero fondato da Brâncoveanu, abbiamo discusso anche della storia di questo principe, del suo segretario italiano, del lampadario lavorato a Venezia e conservato nel monastero, ma anche della tomba che si era preparato sin da giovane e che, però, è rimasta vuota. Decapitato dai turchi insieme ai suoi quattro figli maschi, le spoglie di Brâncoveanu sono state successivamente sepolte in gran segreto in un altro monastero fondato sempre da lui a Bucarest, quello di San Giorgio.

Horezu è anche celebre per le sue ceramiche (dal 2012 figura nella lista del Patrimonio Culturale Immateriale dell'UNESCO), per questo era d'obbligo visitare atelier di ceramica: grazie alla dimostrazione fatta dall'artista artigiano Paloși, i ragazzi hanno visto come l'argilla prende forma.

Tornati al Mulino dei Sogni i partecipanti hanno dovuto scegliere dei compagni di gruppo e mettere in scena un piccolo spettacolo teatrale in cui impiegare le storie e le leggende scoperte nelle gite fatte durante il giorno. I risultati, lo dico con la mano sul cuore, hanno superato le nostre aspettative.

Sabato ha sancito la fine del nostro campeggio d'italiano, ma anche una promessa che ci siamo scambiati reciprocamente: un'esperienza così va senz'altro ripetuta.

o pensiune idiliche, atât ca nume, cât și ca aspect, Moara Viselor din satul Vaideeni, nu departe de orașul Horezu.

Parcul aventura de lângă pensiune i-a pus la grea încercare pe participanți, care și-au învins, totuși, temerile și au reușit să parcurgă, până la final, cel mai dificil traseu printre copaci.

A fost într-adevăr emoționant să-i vezi pe copiii de 12 și 13 ani cum se încurajează reciproc și-și fac galerie unii altora. Haide, poți s-o faci s-a auzit adesea în orele în care ne-am distrat cățărându-ne prin copaci și depășind obstacolele situate la mulți metri deasupra solului. Seara am trecut la activități mai serioase, dar nu din acest motiv mai puțin distractive deoarece, am lucrat pe textul melodiei Bella interpretată de Jovanotti, pe care l-am și învățat cu toții, până la urmă, pe de rost.

A doua zi a fost de-a dreptul intensă. După exercițiile de înviorare propuse de doamna profesoară Ramona Volvoreanu, am luat un mic dejun copios preparat din produse locale, iar mai apoi am pornit să descoperim locurile, istoria și legendele care le înconjoară.

Având în vedere că în zonă era aproape imposibil să găsești un ghid care să vorbească italiană, mi-am asumat cu plăcere și acest rol, pentru care (pot în sfârșit să mărturisesc) a trebuit să mă pregătesc temeinic. Dincolo de cele câteva cărți pe care le aveam la dispoziție, am vizitat din nou locurile pe care îmi propusesem să le văd cu copiii, m-am comportat atunci ca un turist oarecare, am cerut să am la rândul meu un ghid, am pus întrebări și mi-am luat notițe.

Prima oprire a fost la Complexul Muzeal Măldărești unde copiii au putut vedea un tip deosebit de locuință ce avea în trecut, în primul rând, un rol de apărare.

Culele sunt niște construcții unice care și din punct de vedere arhitectural se remarcă datorită unor caracteristici speciale.

Tot aici, participanții au auzit, bineînțeles în italiană, povestea legendarului Maldăr, căpitan în oas-

tea lui Mihai Viteazu, ce-a fost salvat de la moarte sigură de către fata prințului tătar ce-l luase prizonier, dar și istoria tristă și tragică a fostului prim ministru I. G. Duca, asasinat de legionari pe peronul gării din Sinaia.

Casa lui de vacanță, devenită acum casă memorială, se află în același complex muzeal.

A doua oprire a fost la Mănăstirea Horezu, monument inclus pe lista patrimoniului UNESCO, locul de naștere al stilului arhitectural specific renașterii românești, un stil ce poartă numele ctitorului mănăstirii: stilul brâncovenesc.

Aici am analizat pe larg fresca cu scena judecății de apoi și diferite păcate reprezentate în iad.

Pentru că ne aflam în prima mănăstire ctitorită de Brâncoveanu, am vorbit și despre povestea vieții acestui domnitor, despre secretarul său italian, despre lampadarul lucrat la Veneția păstrat în mănăstire, dar și despre mormântul pe care și-l pregătise încă de tânăr și care a rămas gol.

Decapitat de turci împreună cu cei patru fii ai săi, rămășițele lui Brâncoveanu au fost apoi îngropate în mare secret într-o altă mănăstire ctitorită tot de el la București, mănăstirea Sfântul Gheorghe.

Orașul Horezu este renumit și pentru ceramica sa (din 2012 se află pe lista patrimoniului cultural imaterial UNESCO), de aceea, era musai să vizităm un atelier de ceramica: grație unei demonstrații făcute de artistul ceramist Paloși, copiii au văzut cum lutul prinde formă.

Întorși la Moara Viselor, participanții au trebuit să își aleagă colegii de grup și să pună în scenă un mic spectacol de teatru în care să fructifice poveștile și legende descoperite în excursiile din timpul zilei. Rezultatele, o spun cu mâna pe inimă, au depășit așteptările noastre.

Ziua de sâmbătă a marcat sfârșitul taberei noastre de italiană, dar și o promisiune pe care ne-am făcut-o unii altora: o astfel de experiență trebuie neapărat repetată.

ANDREI BREABĂN

SOLDAT, CĂLUGĂR, TEOLOG FRANCISCAN

Giovanni da Capestrano, a fost un călugăr franciscan „trimis de papă în Regatul Ungariei în ziua de 14 făurar 6964, ia crucea în mână și se dedică luptei pentru apărarea creștinătății, adunând oaste și bani pentru cruciada pregătită de lancu de Hunedoara

Sfântul Giovanni da Capestrano, italian, a luptat alături de lancu de Hunedoara în bătălia de la Belgrad din iulie 1456, născut la 24 iunie 1386, Capestrano, Abruzzo, Italia – decedat la 23 octombrie 1456, Ilok, Vukovar-Srijem, Croația a fost un călugăr și teolog franciscan.

Anul canonizării sale este 1690 sau 1724. Ziua sa de celebrare religioasă a fost inițial la data morții sale, 23 octombrie; a fost schimbată pe 28 martie în 1890, când sărbătorirea sa a fost generalizată pentru întreaga Biserică Romano-Catolică. La reforma liturgică din 1969 s-a revenit la data de 23 octombrie.

Cap. 18 Cruciații

Toamna cu aripile ei plumburii și-a luat zborul deasupra întregii Europe, aducând odată cu ploile abundente tot felul de vești în ciocul ei ascuțit. Cele mai multe erau la fel de tulburi și încețoșate ca dese furtuni aduse de vântul rece și tăios care pregătea

iarna ce se pregătea să vină. Ca în ultimii ani, și în toamna anului 6963 de la Facerea Lumii știrile cele mai tumultuoase porneau din părțile de sud ale bătrânului continent, unde au pătruns otomanii veniți din părțile Asiei Mici și au cuprins cu furie Cetatea Sfântă a lui Constantin cel Mare pregătindu-se să se întindă ca o ciumă de neoprit peste întreaga Europă creștină. După ce aduc la ascultare Caffa și alte cetăți de la mare, ieniceri conduși de Cuceritorul vor cu tot dinadinsul să-și croiască drum spre Buda și de aici la Viena, ca apoi să calce cu aceeași furie Roma, Genova și Veneția și să împlinească astfel, marele vis al sultanului de a stăpâni lumea.

Grăbite să-și ducă planul la îndeplinire, în primăvara și vara anului 6963 (1455), oștile otomane trimise de Mahomed întreprind noi incursiuni în Serbia pentru a pregăti atacul decisiv. Folosindu-se de mult prea tânărul și nepriceputul rege Ladislau al V-lea, un copil nevolnic adus pe tronul Regatului Ungariei de baronul Ulrich de Cilli originar din Slovenia, care s-a aliat cu alți baroni, între care palatinul Ladislau Garai și voievodul Transilvaniei Nicolae Ujlaki, care dețineau cu adevărat puterea în Regatul Ungariei, și făceau tot ce se poate pentru a-l înșenunchea și da la o parte de bătrânul lancu, nu atât de îngreunat de ani cât mai ales de nenumăratele lupte pe care le-a dus cu otomanii. În loc să-i ofere ajutor, cum era firesc, nobilii maghiari îl cheamă în fața Dietei unde îi aduc reproșuri, acuzându-l de autoritate excesivă, folosirea armatei în interes personal, și alte acuze nefondate.

Adunați în Dietă la Győr în luna lui *ciresar* 6963, lancu face un nou apel pentru organizarea unei armate cu care să-i înfrunte pe păgâni, oferind pe cheltuiala sa 10.000 de călăreți, cu promisiunea fermă de a-i alun-

ga pe otomani din Europa în numai trei luni dacă va fi ajutat. Dar nici acum adevărul nu a triumfat, nici acum argumentele eroului de pe atâtea câmpuri de luptă nu au îndoit orgoliile și interesele membrilor Dietei. Urechile de lemn ale nobililor din Regat se fac că nu aud mesajul transmis de lancu, aceștia continuând să-i aducă învinuiri neîntemeiate care îl mânie și îl fac ca la scurt timp să renunțe singur la titlul de căpitan suprem al regatului, păstrând pentru el doar pe cel de comite al Bistriței și apărarea regiunilor de sud ale Regatului. Până și fiul mai mare Ladislau renunță la banatul Dalmației și al Croației, funcție preluată de Ulrich de Cilli, iar Matia, fiul mai mic, este dus la Curtea regală de la Buda ca garant al credinței față de noul rege, lancu acceptând să-și căsătorească fiii cu fetele lui Cilli și Garai, legături menite să aducă o mai mare stabilitate în Regat, în realitate să poată fi controlat mai bine de cei aflați în spatele acestor planuri meschine.

În vreme ce nobilii maghiari își iroseau forțele cu luptele interne, sultanul Mahomed nu sta cu mâinile în sân, ci se pregătea intens pentru a-și duce la îndeplinire planurile ce urmăreau extinderea Imperiului Otoman și transformarea Europei într-o imensă insulă musulmană. Cum astfel de pregătiri nu puteau trece neobservate, tot mai multe vești îngrijorătoare ajungeau la urechile lui lancu, singurul în care aveau încredere cei care înțelegeau pericolul pe care îl reprezentau otomanii. Cele mai multe știri veneau din Cetatea Ragusa, scăldată de apele învolburate ale Adriaticii, important centru comercial în acea vreme, care prin legăturile comerciale pe care negustorii ei le aveau cu turcii reușeau să afle mai ușor ce se pregătește la Edirne și în alte orașe otomane. În luna *răpciune* din

anul 6963 de la Facerea Lumii la curțile europene ajunge știrea că turcii pregătesc o nouă flotă de război, cu mult mai mare decât cea cu care au amenințat Caffa și celelalte colonii genoveze de la Marea Neagră. Știrea este urmată de un atac violent al otomanilor în partea de sud a Serbiei, care a avut loc în luna lui *brumărel*, când însuși Mahomed cu ienicerii lui își croiesc drum spre Regatul Ungariei. Cu toate că a căzut în dizgrație la curtea regală de la Buda, tot lancu este cel care în acea toamnă salvează Regatul și creștinătatea de ofensiva oștilor turcești. La rugămintea regelui și a Coroanei, viteazul erou trece Dunărea în Serbia și îi învinge pe otomani la Kransevac (Crușevăț), sultanul fiind silit să facă din nou cale întoarsă la fel cum a făcut și în urmă cu un an. Între prinși s-a aflat și Firuz-beg, unul dintre marii comandanți otomani.

În ziua de 14 a lunii *răpciune*, lancu, aflat la Hunedoara, anunță că peste trei zile va merge la Brașov iar de aici în Țara Românească pentru a cădea la pace cu Vladislav. Din Brașov, în ziua de 15 a lunii lui *brumar*, lancu dă asigurări negustorilor sași din Transilvania că a ajuns la înțelegere cu Voievodul Valahiei și se vor bucura la fel ca înainte de protecție pe drumurile comerciale ce leagă Regatul Ungariei de Țara Românească. Îl lasă pe Vlad Drago cu apărarea ținuturilor din sudul Transilvaniei, iar el se îndreaptă cu oștile spre Serbia pentru a-i respinge pe turci.

Spre sfârșitul anului 6963, la lancu ajung vești noi de la Ragusa din care află că otomanii fac pregătiri intense de război, iar regele Bosniei îl informează pe Ioan Tallocci, banul unguresc de Macva că în primăvară Mahomed are de gând să pornească asupra Semendriei și Belgradului, să-și deschidă drum spre Buda și spre Viena. Iscoadele

trimise de lăncu să verifice știrile se întorc la Hunedoara în luna lui *mărțișor* din anul 6964 (1456) și îl informează că atelierele din Uskub lucrează zi și noapte, fără întreruperi, toarnă tunuri și fac tot felul de arme, toată iarna fiind aduse aici cantități mari de materiale din toate sângerile Imperiului Otoman. După o altă știre, flota otomană de pe Dunăre încărcată cu mașini de război se aduna la Vidin, iar

sultanul se afla la Edirne (vechiul Adrianople) cu oștile de ieniceri și spahii, pregătit să pornească în expediție asupra Ungariei și a cetăților de la Dunăre. După știrile aduse de negustorii raguzani, otomanii vor porni în luna lui *prier*, după ce vor termina pregătirile, ca în toamnă să ajungă la Viena unde sultanul și-a propus să ierneze.

Îngrijorat de veștile primite lăncu, îi trimite scrisori noului

papă Calix al III-lea, Dogelui Veneției și altor principii creștini pentru a-i aduna în cruciadă. Afectat de nepăsarea și lipsa de implicare a acestora, la sfârșitul anului 6963 (1455) l-a informat pe legatul papal, cardinalul Carvajal, că el personal pregătește pe cheltuiala lui 7.000 oșteni pentru cruciadă și îl roagă să intervină la Sanctitatea Sa și la alți principii creștini să-l ajute cu oaste și bani, pentru a apăra creștină-

tea și a-i alunga pe păgâni din Europa. Papa a început unele demersuri, dar niciunul dintre principii Europei nu a răspuns la apelul disperat al lui lăncu, care simțea că expediția pregătită de Mahomed ar putea schimba soarta Europei.

(fragment din volumul „POARTA RĂZBOIULUI SFÂNT- Belgrad 1456”)

-Va urma-

BRUNO LABATE

XXXI PREMIO PUBBLIO ELVIO PERTINACE

TREISO (CN) 11 NOVEMBRE 2023

Nella ex Chiesa dei Battuti, ora destinata dal Comune a Centro culturale, alle ore 16, è stato assegnato il Premio Pertinace ad Oscar Barile, scrittore e interprete, come attore delle sue commedie scritte in piemontese.

Il Premio “Pubblio Elvio Pertinace” è stato fondato a Torino nel 1985 per iniziativa di Bruno Labate, Gianni Chiostri e un gruppo di loro amici. Esso si ispira alla figura dell’unico imperatore di Roma di origine piemontese. Pubblio Elvio Pertinace nacque ad Alba Pompeia (Alba) nel 126 d.C. Sotto l’imperatore Adriano, parlano di lui molti storici del tempo, i più celebri dei quali sono Dione Cassio in *Historiae romanae* e Giulio Capitolino in *Historiae Augustae*. Riporta la sua effigie anche una monetazione dell’epoca (piuttosto rara).

Suoi busti in marmo sono in quasi tutte le raccolte relative agli imperatori di Roma: a Vienna c’è un bel busto marmoreo nella Galleria Peutingiana, al quale si è ispirato il nostro scultore Fernando Delia per eseguire il busto di Pertinace che, nel 2018, è stato posto su una stele che si trova nella piazza antistante il Comune di Treiso.

Il giovane Pubblio entrò presto nell’esercito, distinguendosi e percorrendo con sicurezza i gradini gerarchici che lo condussero al vertice militare supremo, noi oggi diremmo Capo di Stato Maggiore. Campagne di Siria, Britannia, soprattutto, con Marco Aurelio sul “limes” danubiano e in Pannonia. Ebbe, tra i vari suoi titoli, anche quello di “Prefetto della flotta sul Reno”. Fu eletto imperatore dai Pretoriani, subito dopo la morte cruenta del discusso Commodus, figlio di Marco Aurelio, nella notte delle calende (capodanno) del 193, all’età di 66 anni. Amatissimo dal popolo, seppe guadagnarsi la stima di tutti, in primis dei diffidenti senatori. Appena eletto, rifiuta gli onori imperiali per la sua famiglia, moglie e figlio. Un lavoro infaticabile l’accompagnerà per tre mesi di regno: finanze (esauste), vie di comunicazioni, ordine interno, legioni, sicurezza dei confini e

molto altro ancora. Un uomo giusto, energico e disinteressato era alla guida dell’Impero, che voltava pagina; ma ce n’era abbastanza anche per procurarsi invidie e gelosie: l’ennesima congiura dei Pretoriani (guardia dell’Imperatore, e corpo armatissimo, ma non combattente) lo colpì uccidendolo.

Macchiavelli nel Principe lo definisce amante della giustizia e della pace e come si può procurare odio a causa della troppa onestà.

Rivedere in questa nobile figura molti tratti del carattere del popolo piemontese (serietà, onestà, tenacia) è stato un tutt’uno da parte degli ideatori del Premio, che non ha finalità politiche e si pone in antitesi con la pletora di premi ufficiali o di palazzo, definiti da un arguto giornalista “Premiopoli”. Tra i nomi dei prescelti dalle precedenti edizioni, troviamo musicisti, uomini di lettere, d’arte, di scienza. L’organizzazione del Premio è, ancora oggi, su base volontaria e al di fuori di logiche di partito o di potere, qualunque esso sia.

Prima della cerimonia della consegna del Premio Pertinace, il sindaco di Treiso, Andrea Pionzo, ha consegnato a Bruno Labate e Gianni Chiostri una corona d’alloro che è stata po-

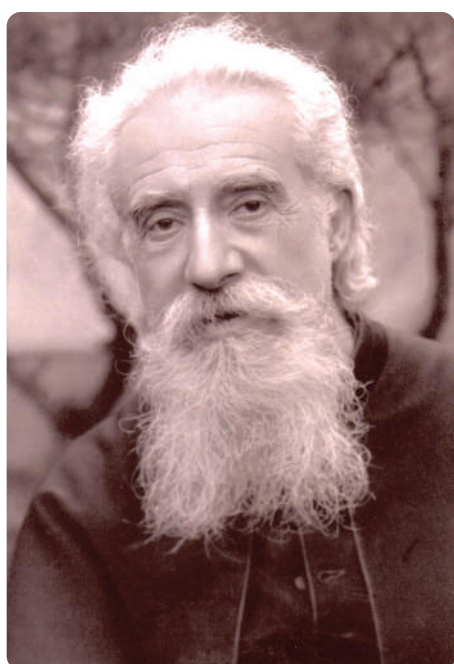
sta sulla testa bronzea del busto dell’imperatore, davanti al numeroso pubblico che ha applaudito a questo semplice gesto simbolico. Subito dopo, nella sala del Centro culturale, il sindaco ha aperto la cerimonia della premiazione per la consegna della targa ricordo che è stata affidata al presidente della “Cantina Pertinace”, Cesare Barbero. Quest’anno, i produttori di vino della Cantina Pertinace compiono cinquant’anni dalla loro fondazione. A Oscar Barile, oltre alla targa ricordo, Cesare Barbero ha donato una bottiglia magnum dell’ottimo vino Pertinace.

Oscar Barbero, insignito del prestigioso premio, si è commosso nel ricordo della sua quarantennale carriera di attore e commediografo in lingua piemontese e ci ha tenuto a ribadire che il piemontese è una lingua che dispone di un suo dizionario, come tutte le lingue del mondo. Dopo la consegna del Premio, Oscar Barile ha recitato una “pièce” del suo vasto repertorio e tutto il pubblico gli ha riservato un lungo e caloroso applauso.

L’evento si è concluso con un sontuoso buffet, offerto dalla Cantina Pertinace, che, da oltre vent’anni, sostiene il Premio Pubblio Elvio Pertinace.

ANCA FILOTEANU

MARTIRIUL FERICITULUI VLADIMIR GHIKA

A doua parte a anului numără mai multe momente semnificative în existența

celui care a fost Monseniorul Vladimir Ghika, venerat astăzi ca Fericitul Vladimir.

Este vorba despre evenimente fericite, cu o încărcătură sporită în 2023,

declarat Anul Jubiliar Vladimir Ghika, când se aniversează 10 ani de la beatificare (31 august 2013, București), 100 de ani de la ceremonia de hirotonire a sa ca preot (7 octombrie, Paris) și 150 de ani de la naștere (25 decembrie 1873, Constantinopol).

Cu atât mai importante sunt aceste momente festive pentru Asociația

Italianilor din România, RO.AS.IT., care și l-a ales pe

Fericitul Vladimir drept patron spiritual și își desfășoară activitățile culturale - editoriale sub auspiciile sale. Iată însă că, pe lângă aceste evenimente de bucurie, trebuie să amintim și momentele dramatice din destinul Fericitului Vladimir, cele care l-au condus la martiriu. Ziua de 18 noiembrie 1952 a marcat începutul martiriului, primul său pas către Golgota: Monseniorul Ghika a fost ridicat din stradă (la intersecția dintre Str. Washington cu Calea Dorobanți), a fost introdus cu forța într-o mașină - conform mărturiei unui martor ocular - și transportat în arestul Securității de pe Str. Uranus. Acolo, Monseniorul, în vârstă de 80 de ani, a fost anchetat timp de 11 luni, bătut și torturat în anchetă. Asupra lui au fost simulate spânzurări de 83 de ori. Monseniorul Ghika a fost arestat, anchetat și condamnat în cadrul "Lotului Menges", un grup constituit din preoți și laici, considerat o „rețea informativă”, care îl susținea pe Părintele Hieronymus Menges. Acesta fusese numit de Vatican Ordinariul substituit clandestin, practic conducătorul Bisericii Romano-Catolice în acel moment, după arestarea și anihilarea întregii conduceri legitime a bisericii. Procesul lotului Menges a avut loc cu ușile

închise, la Tribunalul Militar Teritorial București de pe str. Nicolae Iorga (azi nr.

21). Verdictul s-a pronunțat la 24 oct 1953, sentința primită de Monseniorul Ghika fiind de 3 ani de temniță grea pentru complicitate la „crima de înaltă trădare”. Chiar în acea noapte ploioasă, acum 70 de ani, toți condamnații erau transportați la Jilava. Aruncați din dubă în noroiul de la poarta închisorii, au fost lăsați până dimineata în niște barăci de lemn („cuciumii”). În fața brutalității, îndemnul Monseniorului către ceilalți a fost: „Pardons leurs” – „Să îi iertăm”!

Iar pe 25 oct 1953, Monseniorul Ghika, alături de ceilalți condamnați, avea să pășească pragul Fortului 13 Jilava, către Reduit - zona veche și cea mai teribilă a închisorii. A urmat o iarnă de umilinte și chinuri: frig, lipsă de aer și totală lipsă de igienă, alimentație mizerabilă, percheziții inumane cu bătaii în timpul cărora, lovit cu pumnii și dat cu capul de pereți, i-au fost spărți câțiva dinți. În tot acest timp, Fericitul Vladimir a reprezentat o lumină a temniței, un adevărat Apostol și Mărturisitor al credinței. Dar organismul său bătrân, fragil și suferind nu a putut supraviețui.

Avea să își încheie viața pământească la 16 mai 1954, în infirmeria închisorii.

Pentru cei dornici să afle mai multe despre viața și martiriul Fericitului Vladimir, credincioși din cadrul Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București organizează periodic tururile ghidate „Pe urmele Monseniorului Vladimir Ghika în Fortul 13 Jilava” și „Bucureștiul Monseniorului Vladimir Ghika”. Aceste tururi punctează adresele din capitală prin care Monseniorul a locuit, a slujit, a suferit, și refac un adevărat Drum al Crucii străbătut de el în celulele închisorii Jilava. Este un drum al durerii, care avea să îl conducă la sfârșitul martiric - o suferință pământească încununată cu de-a pururea fericire cerească. În momentul arestării, Monseniorul Ghika avea asupra lui, în sutană, în dreptul inimii, un mic relicvariu cu fragmentele din Crucea Mântuitorului și din Coroana de spini, primit la hirotonirea sa.

Confiscată cu prilejul uneia dintre percheziții, Relicva sfântă s-a păstrat, fiind regăsită printre puținele bunuri ale deținutului Vladimir Ghika recuperate după moartea sa, și se află astăzi la Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, spre binecuvântarea credincioșilor.

Visitateci on-line

Vizitați-ne on-line

piazza-romana.ro

PIAZZA ROMANA

www.piazza-romana.ro

ECHIPA DE REDACȚIE

Redactori:

Ioana Grosaru

Olivia Simion

Manuel Lupu

Andi Gabriel Grosaru

Clara Mitola

Colaboratori:

Antonio Rizzo

Bruno Labate

Nicoleta Silvia Ioana

Anca Filoteanu

Contact: stampa@roasit.ro

Tel.: +40372772459